СОНЦА:
Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 6.32, 17.19, 10.47;
Віцебск — 6.26, 17.05, 10.39;
Магілёў — 6.22, 17.09, 10.47;
Гомель — 6.19, 17.06, 10.47;
Гродна — 6.49, 17.32, 10.43;
Брэст — 6.46, 17.37, 10.51.
МЕСЯЦ:
Поўня 11 кастрычніка
ІМЯНІНЫ:
Рыгора, Міхала

ЗВЯЗДА

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

13 КАСТРЫЧНІКА 1992 г.
аўторак, № 205 (21983)

● цана 1 рубель

РОЗГАЛАС

ЯДЗЕРНЫ ПАЛІГОН НА БЕЛАРУСІ ПАКУЛЬ НЕ ЗНОЙДЗЕНЫ

Для многіх ашаламляльнай і нечаканай стала інфармацыя, якая прагучала ўчора ў праграме «Радыёфакт»: на тэрыторыі Столінскага раёна, што на Брэстчыне, доўгі час дзейнічаў закрыты вайсковы палігон, на якім праводзіліся... выпрабаванні. Чалавек, які выступаў перад мікрафонам, сказаў, што быў відавочцам тых падзей. Ён сказаў таксама, што пасля кожнага эксперымента абслуговы персанал прымаў спецыяльныя антырадыяцыйныя таблеткі.

Каб высветліць сітуацыю, мы пазванілі ва Упраўленне інфармацыі Міністэрства абароны Беларусі. Начальнік упраўлення палкоўнік У. Чэкаў заявіў наступнае:

— Афіцыяльна абвяргаю любую інфармацыю аб тым, што на тэрыторыі Беларусі праводзіліся ядзерныя выпрабаванні. Падобным звесткам можна верыць не больш, чым, напрыклад, «паведамленню», таксама па радыё, у нядзелю, што ваенныя збілі лятаючую талерку. Што толькі не робіцца сёння дзеля сенсацыі!..

Намеснік старшыні Дзяржкамчарнобыля Мікалай Маркоўскі не быў такім катэгарычным, як прадстаўнік Міністэрства абароны:

— Ведаю, — сказаў ён, — што на тэрыторыі Лельчыцкага і Столінскага раёнаў ёсць вайсковы палігон, што туды запускалі нейкія «балванкі». Наконт ядзерных выпрабаванняў там мне нічога не вядома.

Канешне, нам вельмі хацелася б паставіць сёння кропку на гэтай гісторыі, раз і назаўсёды высветліўшы пытанне: «Ці быў жа хлопчык?» І быццам бы дакладны адказ з Міністэрства абароны павінен быў заспакоіць, але ўсё ж слова выпушчана, несумненна, пойдуць размовы, узнікнуць новыя пытанні. Нас, заложнікаў Чарнобыля, гэта не можа не турбаваць. Рэдакцыя з удзячнасцю прыме любую інфармацыю па гэтаму пытанню.

Анатоль СЛАНЕЎСКІ.

БЕНЗІНАВЫ БУМ: «ЦІКАВЫХ» ПЕРСПЕКТЫЎ НЕ НАЗІРАЕЦЦА

Мы ўжо паведамлялі ў суботнім нумары «Звязды» пра чарговыя «эксперыменты» з цэнамі на бензін, у выніку якіх кошт літра паліва падскочыў больш чым у два разы ў параўнанні з першапачатковым. Пры гэтым надзеі аўтааматараў на паляпшэнне сітуацыі вакол бензінавай ліхаманкі ў сувязі з чакаемым спадам ажыятажу зусім не апраўдаліся. Мала таго, што на подступах да аўтазаправак захаваліся доўгія «аўтахвасты», дык яшчэ ў якасці навіны з'явіліся і без таго лімітаваныя дозы на адзінку тэхнікі. Замест некалі ўзаконеных 40 талонных літраў бензіну спажывец пачаў атрымліваць толькі палавіну жадаемага.

Відаць, новыя крокі па «ўрэгуляванню» абсалютна бесперспектыўнага пытання пад кодавай назвай «бензінавы бум» не за гарамі. Вось толькі ў яго механізме наўрад ці прыходзіцца сумнявацца. Як заўсёды — рублём па галаве.

КЛУБ МОЖА БЫЦЬ І НАФТАВЫМ

Днямі пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь створаны Камітэт па нафце і прыродных рэсурсах. Акрамя яго арганізуецца так званы «Беларускі нафтавы клуб», у састаў якога прапануецца ўвайсці дзяржаўным і камерцыйным прадпрыемствам, зацікаўленым у фінансаванні нафтаздабычы. Праз гэты клуб чакаецца ўклад у паліўна-энергетычную галіну Беларусі прыкладна 7 мільярдаў рублёў

ГАВАРЫЦЬ З НАРОДАМ НАМ З КОЖНЫМ ДНЁМ УСЁ ЦЯЖЭЙ І ЦЯЖЭЙ

Гэта прызнанне беларускіх пісьменнікаў прагучала ўчора ў час сустрэчы ў Вярхоўным Савеце са Станіславам Шушкевічам і Вячаславам Кебічам.

Жыццёвая прастора нашай літаратуры,—як ізноў падкрэслілі пісьменнікі, — скарачаецца да катастрафічнай мяжы. Мала таго, што беларуская кніга губляе чытача, які яшчэ няздольны пераадолець моўны бар'ер. Яна губляе лепшыя паліграфічныя базы і друкуецца на перыферыі. Такім чынам, кніжны рынак, як і рынак культурны, запаўняюць каштоўнасці цалкам камерцыйнага плана.

Што тут можа і павінна зрабіць дзяржава? А ў чым спадзяванні пісьменнікаў наіўныя і несучасныя? Пра тое, як павярнулася гаворка, мы падрабязна раскажам у заўтрашнім нумары.

ПАДАРЫЛІ СВЯТА

У музеі вёскі Моталь Брэсцкай вобласці ёсць карціна, на якой адлюстраваны адзін са славутых мясцовых кірмашоў. Яны штогод праходзілі тут яшчэ з дарэвалюцыйных часоў. І вось было вырашана аднавіць традыцыю. Пасля заканчэння палявых работ сёлета ў Моталь з'ехаліся не толькі прадаўцы і пакупнікі з суседніх саўгасаў, а і з Брэста, Гродна, Пінска, Мінска, завіталі госці і з Украіны — Валынскай і Ровенскай абласцей. Прадавалі не толькі садавіну і агародніну, але і ўкраінскія купоны. Дарэчы, курс купона быў невысокі — 650 рублёў (ці 65 нашых зайчыкаў) ішлі за тысячу купонаў. Арганізатары кірмашу былі задаволены.

Наведвальнікі з удзячнасцю адзначалі не толькі шырокі асартымент тавараў, але і высокае майстэрства артыстаў з Мінска і Масквы. Як хтосьці з гасцей сказаў, «нават калі людзі таўкліся ў чэргах, прабіваючы сабе дарогу да прылаўка, гэта не значыць, што яны не адчувалі локаць адзін аднаго». У сэнсе чалавечай прыязнасці. Таму што была нядзеля і было свята.

Кар. «Звязды»

У каго свярбяць рукі на кіёскі «Саюздруку»?..

Час ад часу газетныя кіёскі ў Брэсце падвяргаюцца нападу невядомых узломшчыкаў. Зразумела, кіёскі «Саюздруку» вабяць такіх «патрашыцеляў» не свежай друкаванай прадукцыяй, а таварамі галантарэі і парфумерыі, якіх сёння ў кіёсках не менш, чым газет і часопісаў. Гэтымі днямі ўначы адбыўся шэраг падобных узломаў...

БелаПАН.

ГАРНІЗОН НА ДАЛОНІ

Ваенныя інспектары НАТО, якія наведалі Брэсцкі гарнізон, атрымалі для карыстання раней вельмі сакрэтныя карты-схемы дыслакацыі войскаў.

Цікава, як гэтыя карты-схемы натаўскія спецыялісты выкарыстоўвалі для арыентавання на мясцовасці. Літаральна ў далоні з навігацыйнага касмічнага спадарожніка, які пралятаў над Брэстам, яны атрымалі дакладныя каардынаты свайго месцазнаходжання. Кампактны электронны прыбор быў не большы, чым дыктафон.

Ю. ФЁДАРАВА.

СЕ ЛЯ ВІ, ШКОЛА

ГРОДНА. Французскую гаворку зараз можна пачуць у сярэдняй школе № 8 абласнога цэнтра. Сюды кожны дзень наведваюцца тэлежурналісты з французскага горада Ліможа, якія рыхтуюць амаль гадзінны фільм пра нашу сістэму адукацыі. Гродзенскіх школьнікаў здымаюць на занятках, дома, у вольны час. Дапамагаюць справе чатыры французскія ліцэісты з самога Ліможа. Здаецца, што жыццём нашых школьнікаў на Захадзе цікавяцца не менш, чым у нас.

ЦІ ВЕРНЕЦЦА ДОЎГ З-ЗА АКІЯНА?

БРЭСТ. Мясцовае гандлёва-прамысловае аб'яднанне «Надзея» прад'явіла канадскай фірме «Глобаў» судовы іск на 80 тысяч долараў. Прычына канфлікту ў тым, што на працягу апошніх некалькіх месяцаў заакіянскія партнёры не аплачваюць прадукцыю брэсцкага прадпрыемства — жаночыя кашулі з натуральных тканін.

У Бішкеку пра СНД сказалі: застаецца жыць, працягвае дзейнічаць

Каля пяці гадзін спатрэбілася, каб ТУ-154 з надпісам «Беларусь» на фюзеляжы даляцеў з аэрапорта «Мінск-2» у паветраную гавань сталіцы Кыргызстана. На ім у горад Бішкек на сустрэчу кіраўнікоў дзяржаў і ўрадаў СНД прыбыла наша дэлегацыя.

У гэты дзень Бішкек быў у цэнтры ўвагі калі не ўсяго свету, то, безумоўна, значнай яго часткі. У сродках масавай інфармацыі за мінулыя тыдні неаднойчы абмяркоўвалася пытанне: ці здолеюць прэзідэнты і прэм'еры разам са сваімі экспертамі з першай спробы вырашыць 35 пунктаў парадку дня — менавіта такая колькасць пытанняў рыхтавалася да сустрэчы ў Бішкеку.

Цудоўнае сонечнае надвор'е, яшчэ не кранутая восеньскімі халадамі зеляніна, урачыстасць, якая адчувалася ва ўсім выглядзе гэтага прыгожага горада, відаць, зрабілі добры ўплыў на працаздольнасць і настрой усіх дэлегацый. Так ці інакш, але насуперак прадраканням пасля чатырнаццаці гадзін па мясцоваму часу ўсе пытанні прынятага парадку дня былі разгледжаны.

Вялікі пакет дакументаў аб супрацоўніцтве ў палітычнай, эканамічнай, ваеннай сферах быў падпісаны без усякіх сенсацый. Чуткі пра хуткі распад СНД (а яны, шчыра кажучы, поўняць прэсу перад кожнай такой сустрэчай) абсалютна не пацвердзіліся. Хоць, між іншым, у час прэс-канферэнцыі ўзніклі падставы для працягу такіх чутак. Прэзідэнт Арменіі Лявон Тэр-Петрасян, які адказваў на пытанне журналістаў, ці верыць ён у лёс Садружнасці, зазначыў не надта канкрэтна: усе мы веруючыя...

І ўсё-такі СНД жыве. Безумоўна, некаторыя з прынятых дакументаў можна смела назваць палавінчатымі. Але за прынятымі рашэннямі аб збліжэнні гаспадарчага заканадаўства краін СНД, аб адзінай грашовай сістэме, узгодненай грашова-крэдытнай і валютнай палітыцы дзяржаў, якія захавалі рубель у якасці законнага плацёжнага сродку, бачны новыя перспектывы. Галоўны іх напрамак акрэслены ў кароткім адказе Станіслава Шушкевіча на пытанне, якое журналісты задалі літаральна ў першыя ж хвіліны яго знаходжання ў Бішкеку.

— Як Беларусь ставіцца да ўмацавання сувязей унутры СНД?

— Мы за эканамічную інтэграцыю, але супраць ваенна-палітычнага саюза.

Наступная сустрэча кіраўнікоў дзяржаў і ўрадаў адбудзецца 4 снежня ў Мінску.

Яўген ПЯСЕЦКІ,
спец. кар. «Звязды».
Фота аўтара.

НА ЗДЫМКАХ:

● Прыбыццё ў Бішкек.

● Станіслаў Шушкевіч і прэзідэнт Кыргызстана Аскар Акаеў адразу трапілі ў шчыльнае акружэнне журналістаў.

● Беларуская дэлегацыя ў зале сустрэчы.

● Многія пытанні выклікалі пры абмеркаванні вось такую рэакцыю.

● Пільная ахова з байцоў Нацыянальнай гвардыі, лозунгі з прывітаннямі ўдзельнікам сустрэчы, аздобленая белым мармурам прэзідэнцкая рэзідэнцыя — усё гэта Бішкек у дзень падпісання важных дакументаў.

Як стаць мільярдэрам?

— У Беларусі ўжо ёсць два чалавекі, чыя асабістая маёмасць перавышае мільярд рублёў, — заявіў нядаўна прэзідэнт Саюза прадпрымальнікаў Беларусі Уладзімір Карагін. Якіх-небудзь іншых падрабязнасцей журналістам паведамлена не было.

Тым не менш, Карагін эксклюзіўна для нашага карэспандэнта прыязна раскрыў некаторыя дэталі. Абодва мільярдэры — ураджэнцы Беларусі, аднак на даны момант на тэрыторыі рэспублікі не жывуць. Сферу іх дзейнасці, паводле слоў Карагіна, можна ахарактарызаваць так: будаўніцтва, вытворчасць, камерцыйная дзейнасць, пастаўка тэхналогій.

Адзін з іх, дастаткова пасудзіўшыся пасля першых сваіх праектаў з мясцовымі ўладамі, жывучы цяпер ў Канадзе, мае 42 сумесныя прадпрыемствы і актыўна рыхтуецца да ўкаранення на Беларусі новай тэхналогіі па вытворчасці цагельных заводаў, якая праз некалькі гадоў у два-тры разы зменшыць сабекошт іх будаўніцтва.

Другі вядзе свае справы ў асноўным на тэрыторыі Польшчы і Германіі.

Абодва мільярдэры спраўна плацяць падаткі і наогул паважаюць законы. Натуральна, што маёмасць абодвух вылічаецца не грашамі, а маёмасцю, нерухомасцю, акцыямі.

На маё пытанне аб падпольных мільянерах Карагін адказаў, што такія ёсць, але ў асноўным з былых партыйцаў.

Сумленныя прадпрымальнікі іх не любяць.

Віталь ЦЫГАНКОЎ.

Беларуская пазыка: крок першы

На мінулым тыдні ў некаторых сродках масавай інфармацыі абнародавана ўрадавая пастанова № 577 «Аб выпуску Беларускай дзяржаўнай пазыкі 1993 года». У бытнасць Саюза ССР дзяржаўныя пазыкі выпускаліся даволі часта, і старэйшае пакаленне людзей мела з імі справу. Але выпуск беларускай пазыкі з'яўляецца адным з першых крокаў нашай незалежнай дзяржавы ў галіне абарачэння каштоўных папер. А таму для многіх — невядомым.

Адказаць на пытанні, што цікавяць усіх нас з гэтай нагоды, мы папрасілі начальніка аддзела Упраўлення грашовага абарачэння, крэдыту і каштоўных папер Міністэрства фінансаў рэспублікі **Аляксея Атапкава.**

— Пазыка, па-навуковаму кажучы,— гэта дагавор, паводле якога адзін бок перадае ва ўласнасць другому боку грошы ці іншыя каштоўнасці. Пры гэтым другі бок (пазычальнік) абавязваецца вярнуць атрыманую суму грошай ці рэчы на пэўных умовах.

Пазыковыя адносіны могуць устанаўлівацца паміж асобнымі грамадзянамі, грамадзянамі і прадпрыемствамі, паміж прадпрыемствамі (арганізацыямі). Гэтае паняцце аб'ядноўвае такія, напрыклад, аперацыі, як уклады грамадзян у крэдытныя ўстановы, выдачу ссудаў банкамі, касамі ўзаемадапамогі, ламбардамі. Нярэдка мы выручаем сяброў, суседзяў, перадаючы ім грошы і рэчы ў часовае карыстанне.

Як бачыце, з паняццем «пазыка» мы сустракаемся часта, хоць гэтае азначэнне выкарыстоўваем не заўсёды.

Фінансісты разумеюць пазыку як фінансавую аперацыю, якая заключаецца ў атрыманні грошай у доўг на пэўных умовах. Для многіх з нас слова «пазыка» асацыіруецца з прыгожа афармленай каштоўнай паперай, якую можна купіць у дзяржавы і затым доўга чакаць, калі яна ў нас будзе выкуплена. Трэба прызнаць, што і праз гэта мы прайшлі.

— Так, сапраўды, было і такое, а што будзе, хацелася б ведаць, у прыватнасці, з дзяржаўнымі пазыкамі, не сакрэт жа, што аўтарытэт іх знізіўся?

— Перш за ўсё дадам да сказанага, што было не толькі адмоўнае ў гэтай справе. Усё-такі людзі верылі дагаворам пазык, заключаных з дзяржавай. Інакш аблігацыі пазык так і не знайшлі б сваіх уладальнікаў сярод насельніцтва. Знаходзіліся шчасліўцы, якія атрымлівалі выйгрышы, іншы раз нават даволі важкія. Мелася рэальная магчымасць у любы час абмяняць у ашчаднай касе аблігацыі 3-працэнтнай пазыкі на наяўныя грошы.

У апошні час давер да дзяржаўных пазык сапраўды пахіснуўся. Справа ў тым, што каштоўныя паперы, якія маюцца на руках у насельніцтва (аблігацыі выйгрышнай пазыкі 1982 года, казначэйскія абавязацельствы і аблігацыі беспрацэнтнай мэтавай пазыкі 1990 года), выпускаліся былым Саюзам ССР, а Рэспубліцы Беларусь, яе ўраду цяпер прыходзіцца адказваць па даўгах, якіх яна не рабіла. Беларусь адной з першых прыняла на сябе абавязацельства пагасіць гэту запазычанасць. Эканамічныя магчымасці не дазволілі вырашыць гэта пытанне з улікам змененага маштабу цэн. Але ў некаторых жа рэспубліках гэта пытанне яшчэ зусім не знайшло свайго вырашэння. І не выключана магчымасць таго, што вышэй пералічаныя каштоўныя паперы (пры іншых умовах іх пагашэння) могуць аказацца ва ўстановах беларускага Ашчаднага банка і ў канчатковым выніку немалыя сумы павінны будуць кампенсавацца нашымі землякамі-падатказ... каплацельшчыкамі, якія зусім не маюць дачынення да ўсіх гэтых папер.

— Некалькі слоў аб Беларускай дзяржаўнай пазыцы 1993 года.

(Заканчэнне на 3-й стар.).

Трымайся, прафесар!

Рэктар Брэсцкага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя А. С. Пушкіна выдаў загад, які ўзрадаваў прафесарска-выкладчыцкі састаў гэтай навучальнай установы. Вырашана аказаць аднаразовую матэрыяльную дапамогу ўсім штатным супрацоўнікам у памеры 1.200 рублёў на кожнага. Тыя, хто прыйшоў на работу ў гэтым годзе, атрымаюць трохі менш.

БелаПАН.

РАДЫЁ ФАКТ

У Адэсе прайшоў Міжнародны кангрэс біржаў. У ім прынялі ўдзел буйнейшыя біржы Расіі, Украіны, Беларусі, іншых дзяржаў — членаў СНД, краін Балтыі. Была абмеркавана магчымасць каардынацыі намаганняў прадстаўнікоў вялікага бізнесу для стварэння адзінай эканамічнай прасторы на тэрыторыі былога Саюза, аднаўлення разарваных эканамічных сувязей. Без гэтага, лічаць біржавікі, немагчыма спыніць далейшае спаўзанне дзяржаў да эканамічнага краху.

***

Усе харчовыя тавары на тэрыторыі Гродзенскай вобласці рэалізуюцца цяпер толькі па разліковых білетах Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь. Аплата прамысловых тавараў, паслуг прадпрыемстваў грамадскага харчавання, сферы абслугоўвання ажыццяўляецца як рублямі, так і разліковымі білетамі. Тое ж датычыць і ашчадных банкаў. Апрача таго, ім дазволена да 1 лістапада рабіць аднаразовы абмен рублёў на разліковыя білеты жыхарам рэспублікі ў размеры да дзвюх тысяч рублёў.

***

Распараджэннем кіраўніка Львоўскай вобласці серада, 14 кастрычніка, аб'яўлена выхадным днём з выпадку рэлігійнага свята Пакровы Боскай маці, а таксама ў гонар 50-годдзя Украінскай паўстанцкай арміі, якая была створана гітлераўцамі ў 1942 годзе на акупіраванай Валыні. У гонар юбілею ўкраінскіх паўстанцаў на плошчы перад оперным тэатрам у Львове адбыўся мітынг-канцэрт. На ім прагучалі патрабаванні неадкладнага выхаду Украіны з Садружнасці Незалежных Дзяржаў.

ДА КАНЦА ПАДПІСКІ ЗАСТАЛОСЯ 18 ДЗЁН. ІНДЭКС «ЗВЯЗДЫ»—63850.
ПАДПІСНАЯ ЦАНА «ЗВЯЗДЫ» НА ПАЎГОДА —120 РУБЛЁЎ.

КАМУ КОЛЕ ВОЧЫ НЕЗАЛЕЖНАСЦЬ БЕЛАРУСІ?

Чым больш фактаў праяўлення нацыянальнай самасвядомасці, адраджэння беларускай нацыі, тым больш з'яўляецца сіл, якія імкнуцца любой цаной не дапусціць гэтага. У ход ідуць любыя сродкі, аж да абвінавачвання ў нацыяналізме і распальванні нацыянальнай варожасці паміж рускім і беларускім народамі.

Па прыклады далёка хадзіць не трэба. Дастаткова паглядзець на першую старонку газеты «Красная звезда» ад 5 верасня г. г., дзе змешчана заметка В. Кавалёва і П. Чарвенкі «Каму выгадна нагнятаць варожасць». Гаворка ў ёй ідзе пра Дзень беларускай вайсковай славы з прынясеннем прысягі.

Цэнтральнаму органу Міністэрства абароны Расіі цяжка прымірыцца з думкай, што [illegible] былых рэспублік СССР, а ёсць незалежныя дзяржавы са сваімі культурай, мовай [illegible] «эпоха ўсеагульнага братэрства». [illegible] сваёй арміі, якая, як і армія любой незалежнай дзяржавы, [illegible] сваім гераічным мінулым. [illegible] БЗВ ва ўсіх грахах, асабліва ў нацыяналізме. Хоць кожны, хто знаёмы з гэтай грамадскай арганізацыяй або чытаў Статут БЗВ, лёгка пераканаецца, што гэта сама сапраўдная хлусня.

Як расцаніць тыя словы, што як бы падводзяць рысу заметкі: «Ні жаль, хто ў Беларусі ёсць сілы, якія хацелі б убіць клін паміж двума народамі-братамі»? [illegible]

Далей у «Красной звезде» ад 8 верасня г. г. выходзіць [illegible] артыкул А. Шышова і В. Урбана пад рубрыкай «Урок гісторыі» — «Год 1514-ы. Бітва пры Оршы», дзе наогул выказваецца думка, што зварот беларускага народа да гэтай падзеі нібыта ў палітычны фарс. Маўляў, у бітве пры Оршы ўдзельнічалі польска-літоўскія і рускія войскі (можа, беларусаў у тыя часы наогул не існавала?). Або, як гэта ў нас звычайна раней падносілася, маскоўскае войска хацела вызваліць беларускі народ? (Вось толькі незразумела, ад каго?)

На газеце «Красная звезда» атрымліваецца, што любіць Расію — гэта і патрыятызм, і высакародна, а вось любіць Беларусь або іншую рэспубліку — гэта нацыяналізм.

На працягу ўсяго артыкула прасочваецца [illegible] стаўленне яго аўтараў да БЗВ. [illegible]

З многімі афіцэрамі і генераламі [illegible]

Павел НЁМАНСКІ.

г. Масква.

АСЦЯРОЖНА: РУСАФОБІЯ

Як высакамерна гаворыць лідэр БНФ пра рускую культуру і літаратуру, дагаворваючыся да таго, што рускія і беларусы належаць да розных рас. А як З. Пазьняк піша пра Аршанскую бітву? «Трыццацітысячнае беларускае войска ўшчэнт разбіла адборную васьмідзесяцітысячную рускую армію... беларускія рыцары праследавалі маскоўцаў і секлі на працягу дзесяткаў вёрстаў». У гэтым жа артыкуле ён піша аб «... калапсіручай галоднай і агрэсіўнай Расіі».

А факт устанаўлення даты прысягі 8 верасня як знамянальнай даты перамогі беларусаў над рускімі? Хіба гэта не русафобія? І сам жа А. Трусаў называе гэтае войска польска-беларуска-ўкраінска-літоўскім. А з прыведзеных ім лічбаў колькасці гэтага войска відаць, што асноўную яго частку складалі зусім не беларусы. Хітруе А. Трусаў, адмаўляючы русафобію БНФ.

Здзіўляюць некарэктныя выказванні А. Трусава ў адносінах да свайго калегі — дэпутата А. Прывалава. Не бачыў паслужнога спіса палкоўніка Л. Прывалава, але ўпэўнены, што пераездаў было нямала і месцам службы быў не толькі горад Мінск. І зусім незразумела, як рускі А. Трусаў можа папракаць беларуса Л. Прывалава ў нібыта непавазе да беларускай мовы?

Н. ЛЮБІМАЎ,

г. Ліда.

АСІМІЛЯТАРЫ НАСТУПАЛІ НЕ ТОЛЬКІ З УСХОДУ

У сваёй публікацыі А. Трусаў сцвярджае, што «польскія салдаты мужна баранілі разам з беларусамі іх агульную незалежнасць». І далей: «...беларусам, літоўцам і ўкраінцам... заўжды прыходзілі на дапамогу польскія войскі. Гэта трывалая гістарычная традыцыя ў гісторыі суседніх славянскіх народаў».

Але чым жа для беларусаў абарочвалася такая «дапамога»? У гэтым жа нумары «Звязды» надрукаваны артыкул А. Вабішэвіча «17.09.1939: трыумф і трагедыя». У ім яскрава і доказна гаворыцца пра палітыку каланізацыі беларусаў у Заходняй Беларусі. Вельмі ўзрушылі прыведзеныя ў артыкуле словы міністра асветы Польшчы Скульскага аб тым, што «праз якіх-небудзь дзесяць гадоў вы са свечкай не знойдзеце ні аднаго беларуса».

Гэта гістарычная рэальнасць добра відаць на прыкладзе Віленшчыны, дзе колькасць беларусаў у параўнанні з канцом мінулага стагоддзя значна скарацілася, а палякаў — рэзка ўзрасла толькі таму, што беларусаў - католікаў запісвалі палякамі.

Няўжо пра становішча карэннага насельніцтва ў Заходняй Беларусі не ведае кандыдат гістарычных навук А. Трусаў? А калі ведае, то як жа можна ўсхваляць заходніх суседзяў за знішчэнне імі беларускай культуры і мовы? Вельмі дзіўная пазіцыя беларускага гісторыка. Толькі не трэба лічыць чытачоў за прастакоў, якія праглынуць любую пілюлю. Белымі ніткамі шыта спроба А. Трусава даказаць, што палякі заўсёды былі нашымі збавіцелямі, а рускія — захопнікамі і ворагамі беларускасці.

Л. ЖУК.

г. п. Бешанковічы

БЕЛАРУСАЎ ТРАДЫЦЫЙНА ХВАЛЯЦЬ ЗА ТАЛЕРАНТНАСЦЬ, ЦЯРПІМАСЦЬ, ПАВАГУ ДА СУСЕДЗЯЎ. Многія з нас так прывыклі да падобных кампліментаў, што перасталі заўважаць, як гэта талерантнасць часта ператвараецца ў нацыянальны нігілізм і гістарычнае бяспамяцтва.

І, — парадокс, — варта было маладой незалежнай дзяржаве зрабіць першыя крокі ў бок адраджэння нацыянальнай культуры і адукацыі, дзеля аднаўлення справядлівасці, — як тыя, хто яшчэ зусім нядаўна падахвочвалі нас кампліментамі, залямантавалі аб нацыяналізме і русафобіі.

З павагай ставячыся да суседзяў, мы ў той жа час павінны ўсвядоміць: немагчыма разлічваць на павагу і падтрымку супольнасці нацый, пакуль не паважаем сябе самі, пакуль наша свядомасць абцяжарана комплексам уласнай непаўнацэннасці.

У гэтай падборцы мы змяшчаем пісьмы і артыкулы, аўтары якіх, адгукаючыся на верасьнёўскія публікацыі народных дэпутатаў Беларусі Алега Трусава і Леаніда Прывалава, прысвечаныя дыскусіі вакол святкавання гадавіны Аршанскай бітвы 1514 года, разважаюць над надзвычай актуальнай праблемай: як нам будаваць сваю дзяржаву: дзе вытокі шавінізму, які паднімае галаву і падае свой голас супраць нацыянальнага адраджэння беларусаў.

НАШ НАРОД ЗАЎСЁДЫ ЦЯГНУЎСЯ ДА РАСІІ

А. Трусаў сцвярджае, што Беларусь яшчэ ў 1514 годзе ваявала супраць Расіі. У яго на старонках «Звязды» знайшоўся і памагаты— Мікола Ермаловіч, які таксама спрабуе даказаць, што існавала дзяржава Беларусь раней 1919 года («Звязда», 4 верасня 1992 г., артыкул «Самы страшны тэзіс»).

Але гэта зусім не так. Беларусі як самастойнай дзяржавы да рэвалюцыі 1917 года не было зусім. Калісьці на тэрыторыі Беларусі было некалькі княстваў. Гэта павінен ведаць нават вучань сярэдняй школы, а кандыдату гістарычных навук і вучонаму М. Ермаловічу гэта тым больш павінна быць вядома. Невядома толькі, чаму яны не прызнаюць фактаў?

Але абодвух іх пераўзышоў Мікола Купава («Звязда», 8 верасня 1992 г.). Ён нават не адрознівае Беларусь ад Літвы, пяе асанну літоўскім князям і польскім магнатам і забывае, што таго ж Хадкевіча ў Маскве разбілі апалчэнцы Мініна і Пажарскага, а заходнія землі Расіі (тую ж Русь) Літва захапіла, скарыстаўшы мангола - татарскае нашэсце на Русь.

А. Трусаў у тым жа сваім артыкуле піша, што ў бітве пад Оршай у канцы жніўня 1514 года супраць рускіх войскаў выступілі войскі ВКЛ і польскія войскі і што на чале аднаго з палкоў быў князь Ю. Радзівіл.

Але гэта не азначае, што супраць Расіі ваявала ўся Беларусь. Наадварот, працоўны беларускі народ цягнуўся да Расіі. Ды і сама назва «Беларусь» сведчыць аб яе адзінстве з Расіяй, а тое, што яе насільна далучалі то да Літвы, то да Польшчы, не азначае яе адзінства з імі.

Будзе неразумна аспрэчваць, што ў саставе польскіх войскаў і войскаў ВКЛ зусім не было беларусаў. Але варта было б успомніць (не «нагадаць», як цяпер пішуць), што працоўны беларускі народ не ішоў у войска чужынцаў. А калі і ішлі, дык толькі прыстасаванцы, а дакладней, здраднікі. Падобныя прыстасаванцы значна пазней высмеяны ў «Пінскай шляхце», а ў народным фальклоры адносіны да паноў — адмоўныя.

Дык куды ж цягнуць А. Трусаў, М. Ермаловіч і М. Купава?

Фёдар МАЛАШКЕВІЧ, **пенсіянер.**

Ганцавіцкі раён.

Хопіць з нас апекуноў

У беларускай нацыі на працягу яе гістарычнага шляху было зашмат «дарадцаў», «апекуноў», якія занадта «клапаціліся» аб яе лёсе, вучылі, як жыць, і не выпускалі з ярма. Вучылі часам пугаўём, часам нагайкай, а для непаслухмяных на захадзе вяльможныя паны стварылі «акадэміі» накшталт Лукішак, Бярозы-Картузскай, на ўсходзе «господа-товарищи» прадастаўлялі для перавыхавання свядомых беларусаў бязмежныя прасторы Сібіры, ГУЛАГі, псіхушкі, Курапаты... Ці не настаў час сказаць усім «дабрадзеям», што беларускі народ можа абысціся і без «дарадцаў», спакойна будаваць сваю дзяржаўнасць, карыстацца сваёй роднай беларускай мовай, узведзенай Законам у ранг адзінай дзяржаўнай мовы ў рэспубліцы, мець сваё нацыянальнае войска, як і кожная суверэнная дзяржава. Кажучы словамі аднаго з вершаў Якуба Коласа, можа ўжо досыць «селяніна-беларуса вечна ў лапці абуваць»?

Адносна высновы палкоўніка Прывалава, што «вядомая русафобія БНФ і яе лідэра З. Пазьняка аўтаматычна пераносіцца на Узброеныя Сілы рэспублікі», то, заўважым, яна беспадстаўная і высмактаная з пальца. Тут трэба ўнесці яснасць: БНФ, БЗВ, БСДГ і іншыя нацыянальныя беларускія партыі і згуртаванні (дарэчы, я не з'яўляюся членам ні адной з іх) ніколі не выступалі і не выступаюць супраць рускага народа, вастрыё іх выступленняў накіравана супраць вялікадзяржаўнага рускага шавінізму. Нельга сумясціць дзве рэчы ў адным паняцці: рускі народ і вялікадзяржаўны рускі шавінізм. Нам думаецца, што прычыны «русафобіі» трэба шукаць не сярод свядомых беларусаў, а сярод членаў розных згуртаванняў накшталт дэпутацкай фракцыі ВС РБ «Саюз», Арганізацыі ветэранаў органаў МУС, Партыі камуністаў, Славянскага сабора «Белая Русь» і іншых, у якіх зацыклены мазгі на ідэі «вялікадзяржаўнасці». Яны гатовы на любыя правакацыі, каб перашкодзіць нацыянальнаму Адраджэнню Беларусі. Можа, яны сапраўды яшчэ вераць у «прарочыя» словы аднаго з вядомых дзеячаў міжнароднага камуністычнага руху Дзімітрава, які ў 1935 годзе сказаў, што «дарэмныя намаганні імперыялістаў павярнуць кола гісторыі назад: гэтае кола круцілася і будзе круціцца да сусветнай перамогі Кастрычніцкай рэвалюцыі»? Але, перафразіруючы словы Чэхава, камуністычная «кибитка потеряла колесо». Гэта неабвержны факт.

Палкоўнік Прывалаў абураецца выбарам даты прыняцця прысягі беларускімі вайскоўцамі, «...тэндэнцыёзна ўзвёўшы 8-га верасня 1514 года ў лёсаносную падзею для беларускага народа». Тут палкоўніка Прывалава можна зразумець: яму ў афіцэрскіх вучылішчах і акадэміях увесь час паўтаралі аб «непераможнасці рускай зброі», ваенных трыумфах рускай арміі, а тут такое паражэнне: не больш як трыццаць тысяч воінаў князя Астрожскага ўшчэнт разбілі васьмідзесяцітысячную рускую армію! Такі канфуз!

На жаль руская зброя не заўсёды служыла інтарэсам беларускага народа, не дапамагала ўмацаванню яго дзяржаўнасці. Яна заўсёды была на ахове заваёў інтарэсаў вялікадзяржаўнага шавінізму Расійскай імперыі. Прынамсі, нярэдка руская зброя выкарыстоўвалася супраць беларускага народа, аб чым сведчаць гістарычныя факты крывавых разгромаў, якія ўчыніў Пётр Першы на Беларусі, расправы над беларускім сялянствам Суворава, жорсткага падаўлення паўстання Кастуся Каліноўскага ў 1863—1865 гадах.

Нельга пагадзіцца са сцвярджэннем палкоўніка Прывалава, што Беларусь выйшла «...на рубяжы ўласнай дзяржаўнасці толькі ў канцы 20-га стагоддзя». Такія звесткі палкоўнік, відаць, пачарпнуў з «гістарычных крыніц» бессаромных фальсіфікатараў гісторыі Беларусі накшталт Абецэдарскага і яго ных аднадумцаў, закормленых міфамі сталінска-хрушчоўска-суслаўска-брэжнеўскай ідэалогіі, псіхалагічны феномен якой грунтаваўся на недагаворках, дэзінфармацыі і стопрацэнтным падмане.

Васіль СОКАЛ, **інвалід Айчыннай вайны.**

Ляхавіцкі раён.

У рускамоўным друку на Беларусі нарастае прапагандысцкая хваля супраць Закона аб мовах, за наданне рускай мове статуса дзяржаўнай нароўні з беларускай (што на справе прывяло б да канчатковага вынішчэння беларускай мовы). Палітычныя сілы, якія выступаюць супраць нацыянальнага адраджэння, усё часцей і больш напорыста ўзнімаюць голас на плошчах.

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

ШАВІНІСТЫ ЛЯМАНТУЮЦЬ—ЗНАЧЫЦЬ, ЗАКОН АБ МОВАХ ПАЧАЎ ПРАЦАВАЦЬ

ЧАГО Ж ЯНЫ ДАМАГАЮЦЦА? Беларускага грамадзянства? Закон гэта гарантуе ў поўнай меры. Роўнага выбарчага права? Калі ласка! Рускамоўных газет, школ, тэлебачання? Іншых амаль што і няма. Законы незалежнай Беларусі, у адрозненне ад законаў большасці краін СНД і нават свету, гарантуюць усім нацыянальным меншасцям роўныя грамадзянскія правы. Але, відаць, менавіта гэтая роўнасць і не задавальняе шавіністаў. Бо не роўнасці яны прагнуць, а вяртання сабе зусім нядаўна страчанага акупацыйнага права і звязанага з ім вельмі прыемнага самапачування ўладарства над беларускай зямлёй, над «дзікімі» літвінамі-беларусамі. Гаворка ідзе пра вяртанне права бесперашкодна праводзіць палітыку асіміляцыі беларусаў, палітыку фактычнай забароны беларускай мовы і культуры, палітыку ганення ў адносінах да нацыянальна свядомых грамадзян. Канчатковыя мэты гэтай палітыкі відавочныя — поўнае далучэнне беларускіх земляў да расійскай імперыі, як гэта ўжо зроблена з зямлёй Смаленшчыны і Браншчыны, што, лічы, незваротна страчана для нашай Бацькаўшчыны нават у культурным сэнсе. Дарэчы, такую галечу ў сельскай гаспадарцы, заняпад у прамысловасці, спусташэнне ў культуры, што спасцiглі «далучаныя» да Расіі беларускія землі, нам, жывучым на Беларусі, нават уявіць сабе цяжка. На гэта трэба паглядзець уласнымі вачыма, для чаго дастаткова сесці ў аўтобус і праехаць сотню-другую кіламетраў на ўсход.

Трэба сказаць шчыра, што ўсё гэта будзе і ў нас, калі не ўсвядомім, што за годнае самастойнае жыццё трэба змагацца, гарантаваць яго можна толькі ўласнымі намаганнямі, прадэманстраваўшы рашучасць быць годным чалавекам, а не рабом або быдлам. Дзеля гэтага неабходна сказаць уголас, што мы, беларусы, маем сваю асобную, непаўторную і прыгожую мову, якую пранеслі праз стагоддзі акупацыі, што ў адрозненне ад нас, ужо нашыя дзеці авалодаюць ёю ў поўнай меры, бо будуць вучыцца ў беларускіх школах, куды мы, бацькі, іх павядзём таму, што хочам, каб яны былі паўнацэннымі людзьмі. Нельга прагнуць добрага чалавечага жыцця і адначасова паводзіць сябе, як жывёла. Калі народ забывае на сваю чалавечую годнасць і, нібы дзік, пачынае шукаць толькі харчу, заўсёды знаходзіцца паляўнічы, што забірае сабе не толькі харч, але і скуру. З беларускага народа за апошнія стагоддзі скуру здзіралі не адзін раз. Ці варта на тое забывацца, слухаючы разважанні «добразычлівцаў» аб немэтазгоднасці або непатрэбнасці ўжывання роднай мовы ў побыце і адукацыі, навукы і мастацтве, аб абсурднасці стварэння беларускага войска, немагчымасці эканамічнага развіцця без падпарадкавання Маскве, іншага глуму накшталт неабходнасці ваеннага саюза з Расіяй?

На што разлічваюць шавіністы, патрабуючы вяртання сабе акупацыйнага права на Беларусі? Самае меншае, на тры фактары.

ГАЛОЎНЫ з іх — гэта імперскае мысленне часткі расійскага і найперш рускага народа, што грунтуецца на глебе шматвяковай імперскай палітыкі Масковii-Расіі і сістэме каштоўнасцей расійскай культуры, што склалася ў сувязі з гэтым. Менавіта гэтая асаблівасць расійскай ментальнасці дазваляе вельмі лёгка пераканаць многіх рускіх людзей у Беларусі, Малдове або Летуве, што іх нацыя вышэйшая за астатнія і што прадастаўленне ім роўных грамадзянскіх правоў з абарыгенамі ёсць абраза і ўціск. Трэба адзначыць, што гэты фактар з'яўляецца адной з прычын, што выклікаюць штучныя міжнацыянальныя канфлікты з удзелам рускага насельніцтва краін СНД. У варунках расійскага інфармацыйнага панавання на абшарах СНД у рускага чалавека часта нават не ўзнікае сумнення ў сваім «праве» грэбаваць мовай і культурай карэннага народа, у «праве» са зброяй у руках усталёўваць сваю расійскую дзяржаўнасць на чужой зямлі. Дзеля праўды трэба сказаць, што сярод рускай інтэлігенцыі ёсць людзі, якія ўсведамляюць усю згубнасць такіх паводзін у першую чаргу для лёсу самога рускага народа. Але ўплыў іх на свядомасць насельніцтва невялікі.

ДРУГІ ФАКТАР — гэта імперская палітыка раней гарбачоўскага, а цяпер расійскага кіраўніцтва. Без яго міжнацыянальныя канфлікты на прасторы СНД вельмі хутка знаходзілі б сваё задавальняючае ўсіх вырашэнне, бо ніводны ўрад малых незалежных краін аб'ектыўна не зацікаўлены ва ўціску рускага насельніцтва (калі не лічыць уціскам пазбаўленне акупацыйнага права або некаторыя меры па забеспячэнню ўмоў для фізічнага выжывання карэннага народа ў асобных рэспубліках). Напрыклад, толькі палітычная, эканамічная і ўрэшце ваенная падтрымка сепаратыстаў у Малдове з боку Масквы дазволіла рускім шавіністам у Прыднястроўі прайсці шлях ад грэбавання малдаўскай мовай да крывавага ўзброенага процістаяння законным уладам. Той, хто ўздымае цяпер антыбеларускі рух на Беларусі, не без падстаў разлічвае на актыўную падтрымку кіраўніцтва Расіі, што, вядома, надае ім і смеласці, нахабнасці. І зноў жа дзеля аб'ектыўнасці трэба адзначыць, што сучасная Масква не праводзіць імперскай палітыкі з той рашучасцю і бескампраміснасцю, што патрабуюць шавіністы. На гэта пан расійскі прэзідэнт не ідзе. Але пан віцэ - прэзідэнт у адсутнасць пана прэзідэнта робіць заяву аб непрызнанні існуючых дзяржаўных межаў у Еўропе, паўтараючы ў асноўным аргументацыю Адольфа Гітлера, і забівае адразу двух зайцоў. Па-першае, паказаўшы ўсяму свету, што пан прэзідэнт не кантралюе сітуацыю ва ўласнай хаце, што вымушае Захад імгненна адмовіцца ад дамоўленасці аб шырокай эканамічнай дапамозе Расіі, абмежаваўшыся кароткатэрміновым праектам, а, па-другое, сарваўшы апладысменты рускіх фашыстаў. Што адказаў на гэта пан прэзідэнт, калі вярнуўся з Амерыкі? А ён быў вымушаны праглынуць пілюлю і адно, што зрабіў, гэта ў наступны замежны ваяж забраў з сабой і пана віцэ-прэзідэнта. Відаць, дзеля таго, каб той у яго адсутнасць не абвясціў Фінляндыю неад'емнай часткай Расіі і не загадаў увесці туды 14-ю ці 114-ю армію. Надзея на значнае ўзмацненне імперскай палітыкі Расіі ў выніку магчымых змен у яе кіраўніцтве грэе сэрца расійскіх шавіністаў не толькі на Беларусі.

ТРЭЦІ ФАКТАР — нацыянальны нігілізм значнай часткі беларусаў. Пра гэты жудасны вынік асіміляцыйнай палітыкі акупантаў і пра тое, чаго каштавала гэта беларускаму народу ў нядаўнім мінулым і чаго ён можа каштаваць нам цяпер, сказана даволі. Нацыянальны нігілізм дазваляе рускім шавіністам адчуваць сябе на Беларусі псіхалагічна ўтульна, не сустракаючы адпору сваім нахабным заявам і памкненням. Больш таго, выкарыстоўваць нацыянальна несвядомую частку беларусаў у антыбеларускіх мэтах, бо калі нацыянальна несвядомы чалавек і пазбаўлены чаго-небудзь, дык гэта найперш магчымасці бачыць уласныя нацыянальныя інтарэсы. Урэшце для таго і праводзілася два стагоддзі асіміляцыя, каб выхаваць у нас нянавісць да ўсяго свайго і, падмяніўшы беларускае светаадчуванне расійскім, у адказны момант прымусіць задушыць сябе ўласнымі рукамі. Але няўжо мы сапраўды звар'яцелі і па загаду «старэйшага брата» здзейснім акт самагубства, для пачатку падтрымаўшы хвалю, што ўзнімаецца ў Гомелі супраць адкрыцця беларускіх школ, і яшчэ шмат іншых, на першы погляд, не вельмі страшных антыбеларускіх захадаў? Спадзяюся, што інстынкт самазахавання ўсё ж мацней за ненатуральны нацыянальны нігілізм. Але інакш думаюць тыя, што свядома робяць на яго стаўку і крычаць на кожным скрыжаванні аб тым, нібыта беларускі народ спіць і бачыць, як бы гэта зноў узваліць сабе на карак суседа, бо толькі ў такім выглядзе беларусы могуць шпарка крочыць у светлую будучыню і толькі некалькі дурных беларускіх нацыяналістаў каламуцяць ваду, кажучы, што самі па сабе мы і крочыць можам хутчэй ды і шлях наш зусім у процілеглым кірунку. Так што фактар нацыянальнага нігілізму актыўна выкарыстоўваецца антыбеларускімі сіламі зараз і, безумоўна, будзе песціцца імі і надалей.

Сучаснае расійскае кіраўніцтва прыйшло да ўлады, скарыстаўшы дэмакратычныя лозунгі, пад якія надавала вэксаляў як унутры, так і за межамі Расіі, што накладае на яго цяпер некаторыя абавязкі. Вымушаныя палітычныя ваганні абураюць расійскіх шавіністаў, якія патрабуюць больш агрэсіўных дзеянняў як да былых саюзных рэспублік, так і да нацыянальных рэспублік, якія ўваходзяць у састаў Расіі і звязваюць ажыццяўленне сваёй мары з прыходам да ўлады новых лідэраў. Для Беларусі такі паварот можа азначаць узброеную агрэсію з боку Масквы, сама магчымасць якой з'яўляецца моцнай падтрымкай антыбеларускага руху. Але расійскія шавіністы як тут, так і ў Расіі не разумеюць, што непрыхаваная сілавая палітыка ў дачыненні да складаючых яе нацыянальных рэспублік - краёў (не кажучы ўжо пра суверэнныя дзяржавы) прывядзе не да ўзмацнення, а да развалу Расіі. Яны не разумеюць, што нацыянальныя рэспублікі і аўтаноміі літаральна выбухнуць паўстаннямі ў абарону свайго суверэнітэту, у абарону свайго права вольна жыць на зямлі сваіх продкаў, як гэта ўжо зрабіла Чэчня. Яны разважаюць цяпер так, як у свой час разважалі члены ГКЧП, жадаючы «ўзмацніць» СССР, як разважаў нешаноўны Паўлаў, «ўзмацняючы» фінансавую сістэму, у выніку чаго яна была за тыдзень зруйнавана абменам 50- і 100-рублёвых купюраў, а мільёны людзей зрабіліся жабракамі, бо запушчанае тады кола інфляцыі зжэрла і зжырае нашыя заробкі. Такім чынам, прыход да ўлады ў Маскве экстрэмістаў можа даць зусім не пажаданы для іх прыхільнікаў вынік — распад у ходзе грамадзянскай вайны Расійскай Федэрацыі і ўзнікненне ў межах сапраўды рускіх земляў сярэдніх памераў дзяржавы.

І ўрэшце, нацыянальны нігілізм, што так ахвотна выкарыстоўваецца, — з'ява ненатуральная і ўжо таму ненадзейная, што заўсёды трымалася выключна на палітычным і інфармацыйным панаванні чужынцаў. Цяпер справа патроху выпраўляецца. Сапраўдны пералом яшчэ не настаў, але можа адбыцца ў самым хуткім часе, калі сродкі інфармацыі і сістэма адукацыі стануць больш беларускімі, чым гэта было ўчора і ёсць сёння. Антыбеларускія сілы гэта добра разумеюць, таму робяць і будуць рабіць усё, каб перашкодзіць гэтаму працэсу. Яны добра разумеюць, што дзяржаўная падтрымка беларускамоўных выданняў і асабліва стварэнне сапраўды нацыянальнай сістэмы адукацыі прывядзе да абуджэння нацыянальнай свядомасці асноўнай масы беларусаў, якія змогуць урэшце ўбачыць свае ўласныя нацыянальныя інтарэсы, што пазбавіць рускіх шавіністаў не толькі падтрымкі, але і маўклівай паслухмянасці з боку былых нацыянальных нігілістаў. Менавіта таму прадбачыцца жорсткая барацьба супраць стварэння беларускіх школ у гарадах рэспублікі. Будуць збірацца подпісы бацькоў і рабіцца заявы. Асаблівую каштоўнасць будуць мець подпісы беларусаў па пашпарце, і такія, вядома, знойдуцца. Усё гэта будзе выдавацца за народны рух супраць беларусізацыі. А мо нават і за рух беларускага народа супраць права людзьмі звацца за вечна быдлячы і паднявольны стан. Але не думаю, што захады гэтыя скончацца паспяхова, бо ніякіх аргументаў, акрамя расісцкіх, зневажаючых годнасць беларусаў, супраць адкрыцця беларускіх школ, прывесці нельга. Сама барацьба з нацыянальным адраджэннем будзе пашыраць кола свядомых беларусаў, бо будзе адкрываць ім вочы на тых барацьбітоў за правы чалавека, што прызнаюць іх толькі за рускімі.

Уладзімір СТАРЧАНКА, **старшы выкладчык Гомельскага дзяржуніверсітэта імя Ф. Скарыны.**

ПАТРЫЯТЫЗМ — НЕ ПУСТОЕ СЛОВА

Акцыя, што правялі БНФ і БЗВ, — гэта сімвалічны акт, які спрыяе таму, каб адрадзіць самасвядомасць беларусаў. Што дрэннага ў тым, што мы ўспомнім нашых слаўных продкаў і нагадаем, што мы людзі не другога гатунку, як раней спрабавалі ўнушыць спачатку царская, а потым савецкая прапаганда? Навошта так старанна хавалі ад беларусаў іх сапраўдную гісторыю, адбіралі іх гістарычную спадчыну? Настаў час беларусам заявіць аб сабе на поўны голас, раскрыць вочы гэтаму шматпакутнаму народу, каб ён ганарыўся і сваёй мовай (і вярнуў яе нарэшце), і сваёй гісторыяй. А гэта дасць яму сілы пабудаваць свае нацыянальныя Узброеныя Сілы і дзяржаўнасць, не гледзячы ў рот «старэйшаму брату». Вось гэта сяму-таму і не падабаецца, а ў іх ліку і Л. Прывалаву.

Як жа ён стараецца завуаліраваць сапраўднае значэнне і вынікі гэтай бітвы ў гісторыі беларускага народа! Ваша газета — флагман беларускай прэсы, і вы такую пазіцыю займаеце? Уздыму самасвядомасці беларускага народа, усведамленню сябе як народа такія артыкулы не спрыяюць.

Ю. РАДЗЕВІЧ, **інжынер.**

г. Мінск.

Зацверджана пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 7 кастрычніка 1992 г. № 606

Палажэнне аб парадку пераразліку пенсій і карэкціроўкі заработку, які вызначаецца пры назначэнні пенсій

І. Парадак пераразліку пенсій, назначаных да ўвядзення ў дзеянне Закона Рэспублікі Беларусь «Аб пенсіённым забеспячэнні» ў адпаведнасці з артыкулам 96 гэтага Закона

1. Пераразлік пенсій, назначаных да 1 студзеня 1991 г. праводзіцца з сярэднемесячнага заработку, з якога вылічана пенсія, павялічанага на індэкс росту сярэднямесячнай заработнай платы ў рэспубліцы за перыяд. які прайшоў з моманту вылічэння пенсіі.

Індэкс росту сярэднямесячнай заработнай платы вызначаецца дзяленнем сярэднямесячнай заработнай платы рабочых і служачых за III квартал 1992 г. на сярэднямесячную заработную плату рабочых і служачых за год, у якім была вылічана пенсія.

2. У сувязі з неаднаразовым павелічэннем у 1991, 1992 гадах тарыфных ставак і акладаў пераразлік пенсій, назначаных з 1 студзеня 1991 г. па 31 снежня 1992 г., праводзіцца з заработку, адкарэкціраванага шляхам прымянення індывідуальнага каэфіцыента заработку пенсіянера.

Індывідуальны каэфіцыент заработку пенсіянера вызначаецца шляхам суадносін сярэднямесячнага фактычнага заработку пенсіянера, вылічанага за ўстаноўлены перыяд, і сярэднямесячнай заработнай платы рабочых і служачых за гэты перыяд.

Карэкціроўка сярэднямесячнага фактычнага заработку пенсіянера ажыццяўляецца шляхам памнажэння сярэднямесячнай заработнай платы рабочых і служачых у рэспубліцы за III квартал 1992 г. на індывідуальны каэфіцыент.

3. У выпадках, калі пасля назначэння пенсіі па ўзросту або інваліднасці праводзіўся яе пераразлік з больш высокага заработку, індэкс росту сярэднямесячнай заработнай платы рабочых і служачых і індывідуальны каэфіцыент заработку пенсіянера могуць быць вызначаны зыходзячы з даты першапачатковага назначэння пенсіі.

Калі пры пераводзе з адной пенсіі на іншую пенсія па новай паставе вылічана з таго заработку, з якога вызначалася раней выплачваемая пенсія, індэкс росту сярэднямесячнай заработнай платы і індывідуальны каэфіцыент заработку пенсіянера могуць вызначацца зыходзячы з даты вылічэння пенсіі, атрымліваемай да пераводу.

4. З павышанага ў адпаведнасці з пунктамі 1 і 2 гэтага Палажэння заработку размер пенсіі вылічваецца з прымяненнем артыкула 56. Закона Рэспублікі Беларусь «Аб пенсіённым забеспячэнні». Пераразлік пенсій праводзіцца на падставе дакументаў аб заработку, якія ёсць на час пераразліку ў пенсіённай справе.

ІІ. Парадак пераразліку пенсій у адпаведнасці з артыкулам 70 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб пенсіённым забеспячэнні»

5. У сувязі з ростам сярэдняй заработнай платы ў рэспубліцы з 1 студзеня 1993 г. штоквартальна праводзяцца індэксацыя заработку, з якога вылічана пенсія, і адпаведны пераразлік пенсіі.

Для індэксацыі заработку прымяняецца:

па пенсіях, назначаных да 1 студзеня 1991 г., — індывідуальны каэфіцыент заработку пенсіянера, што вызначаецца шляхам суадносін сярэднямесячнага фактычнага заработку пенсіянера, з якога вылічана пенсія, і велічыні сярэднямесячнай заработнай платы рабочых і служачых за год, у якім вылічана пенсія;

Па пенсіях, назначаных пасля 1 студзеня 1991 г., — індывідуальны каэфіцыент, які вызначаецца ў парадку, устаноўленым абзацам другім пункта 2 гэтага Палажэння.

6. Для пераразліку пенсій сярэднямесячная заработная плата рабочых і служачых за адпаведны квартал памнажаецца на індывідуальны каэфіцыент заработку пенсіянера. З атрыманага такім чынам заработку вылічваецца пенсія з прымяненнем артыкула 56 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб пенсіённым забеспячэнні».

Пры пераразліку пенсій з 1 красавіка прымяняецца сярэднямесячная заработная плата рабочых і служачых за IV квартал папярэдняга года, з 1 ліпеня — за I квартал бягучага года, з 1 кастрычніка — за II квартал бягучага года, з 1 студзеня — за III квартал папярэдняга года.

III. Парадак карэкціроўкі сярэднямесячнага заработку, які вызначаецца пры назначэнні пенсій у сувязі з павелічэннем тарыфных ставак і акладаў

7. Пры назначэнні пенсій пачынаючы з 1 студзеня 1993 г. у сувязі з павелічэннем тарыфных ставак і акладаў і ростам сярэдняй заработнай платы рабочых і служачых праводзіцца карэкціроўка сярэднямесячнага фактычнага заработку пенсіянера, вылічанага за ўстаноўлены перыяд (паводле даведкі аб заработку, прадстаўленай для назначэння пенсіі).

Для карэкціроўкі заработку пры назначэнні пенсіі ў I квартале прымяняецца сярэднямесячная заработная плата рабочых і служачых за III квартал папярэдняга года, у II квартале — за IV квартал папярэдняга года, у III квартале — за I квартал бягучага года, у IV квартале — за II квартал бягучага года.

Карэкціроўка заработку праводзіцца ў наступным парадку: сярэднямесячная заработная плата рабочых і служачых за адпаведны квартал памнажаецца на індывідуальны каэфіцыент, вызначаны згодна з абзацам другім пункта 2 гэтага Палажэння. З адкарэкціраванага такім чынам заработку вылічваецца пенсія з прымяненнем артыкула 56 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб пенсіённым забеспячэнні».

Заўвага. Індэкс росту сярэднямесячнай заработнай платы рабочых і служачых і індывідуальны каэфіцыент заработку пенсіянера ўяўляюць сабой лічбу з пяццю знакамі пасля коскі.

РОЗГАЛАС

«БЕЛАГРАПРАМБІРЖАЙ» ЗАЦІКАВІЛАСЯ ЭЭС

Шмат пытанняў задалі ў ходзе таргоў на «Белаграпрамбіржы» ў канцы верасня эксперты Еўрапейскага Эканамічнага Супольніцтва Ханс Раст і Олаў Седжэрое. І адказы, мяркуючы па станоўчай рэакцыі, іх вельмі задаволілі.

— Краіны ЭЭС гатовы аказаць дапамогу Беларусі, — сказаў Ханс Раст. — Але каб яна была найбольш эфектыўнай, неабходна ведаць, што сабой цяпер уяўляе рэспубліка. Мы, у прыватнасці, вывучаем аграрны сектар. Яшчэ да прыезду ў Беларусь мы меркавалі, што неабходна мець тут біржу як адзін з галоўных інстытутаў аптовага гандлю. І былі прыемна здзіўлены, пазнаёміўшыся з работай «Белаграпрамбіржы». Гэта сапраўды свабодны аптовы рынак, які ўжо зараз здольны фарміраваць цэны на сельскагаспадарчую прадукцыю ў рэспубліцы. Таму лічылі б неабходным уключыць гэту структуру ў праграму дапамогі, якая затым будзе разглядацца і зацвярджацца кампетэнтнымі органамі ЭЭС.

На пытанне, ці ёсць будучыня ў біржаў, і ў прыватнасці, у «Белаграпрамбіржы», Олаў Седжэрое сказаў:

— Менавіта ў гандлі прадуктамі біржы адыгрываюць важную ролю. Нават калі праз іх праходзіць толькі невялікая частка тавару, гэта з'яўляецца падставай для каціровак цэн, на якія арыентуецца большасць вытворцаў і аптовых гандляроў. У Беларусі дастаткова высокаразвітая сельская гаспадарка і яна будзе зацікаўлена ў развіцці ўласнай біржы.

Наталля НЕВІДОМАЯ.

Марыя ГУЛЕГІНА, чый дзіўны голас пакарыў аматараў опернага мастацтва ў многіх краінах свету, зноў у Мінску. На жаль, ненадоўга. Пасля двухгадовага перапынку прыхільнікі таленту спявачкі змогуць сустрэцца з ёй на дабрачынным канцэрце, які адбудзецца ў Дзяржаўным тэатры оперы і балета.

На здымку: у час сустрэчы ў аэрапорце.

Фота Уладзіміра МЯЖЭВІЧА. (БЕЛІНФАРМ).

У ВЯРХОЎНЫМ САВЕЦЕ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

У беларускім парламенце адбылася сустрэча галоўных рэдактараў рэспубліканскіх выданняў з членамі Пастаяннай камісіі па пытаннях галоснасці, сродкаў масавай інфармацыі і правоў чалавека. У гутарцы, якая мела канструктыўны характар, былі абмеркаваны праблемы цяперашняй эканамічнай неабароненасці рэдакцый газет і часопісаў. У прыватнасці адзначалася, што да сённяшняга дня заканадаўча не рэгламентавана пытанне з заснаваннем выданняў, не ўрэгуляваны маёмасныя адносіны з выдавецтвам «Беларускі Дом друку», адсутнічаюць гарантыі дзяржаўнай матэрыяльнай падтрымкі прэсы.

З улікам вынікаў абмеркавання вырашана вывучыць сітуацыю, што склалася ў перыядычным друку рэспублікі, унесці канкрэтныя прапановы па гэтаму пытанню на разгляд Прэзідыума Вярхоўнага Савета. Галоўныя рэдактары газет і часопісаў азнаёміліся таксама з праектам закона аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі ў Рэспубліцы Беларусь, падрыхтаваным гэтай пастаяннай камісіяй.

Прэс-служба Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь — БЕЛІНФАРМ.

НА ШЛЯХУ Ў ЕЎРОПУ

У Страсбургу з 30 верасня па 7 кастрычніка знаходзілася беларуская парламенцкая дэлегацыя на чале з намеснікам Старшыні Вярхоўнага Савета РБ Васілём Шаладонавым. Народныя дэпутаты прынялі ўдзел у рабоце 44-й сесіі парламенцкай асамблеі Савета Еўропы, на якой Беларусь была афіцыяльна аб'яўлена спецыяльна запрошанай дзяржавай.

Гэты статус звычайна надаецца стаўшым на шлях дэмакратызацыі краінам, якія жадаюць уступіць у Еўрапейскае Супольніцтва. На працягу года яны праходзяць своеасаблівы выпрабавальны тэрмін і, калі цвёрда абараняюць пазіцыі дэмакратыі і правы чалавека, прымаюцца ў паўнамоцныя члены парламенцкай асамблеі.

Трэба адзначыць, што з кагорты СНД пакуль толькі Беларусь і Украіна атрымалі статус спецыяльна запрошаных дзяржаў. Такі крок сведчыць аб высокай ацэнцы еўрапейскай грамадскасцю дэмакратычных працэсаў, што адбываюцца ў дзвюх суседніх рэспубліках.

У час візіту прадстаўнікі Беларусі былі прыняты генеральным сакратаром парламенцкай асамблеі Савета Еўропы Катрын Лалюм'ер, працавалі ў камітэтах сесіі, сустракаліся з кіраўніцтвам мясцовай Хрысціянска-дэмакратычнай партыі, парламенцкімі дэлегацыямі Англіі, Аўстрыі і Польшчы.

Прэс-служба Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь— БЕЛІНФАРМ.

Выпуск «Розгаласа» падрыхтавалі: У. Здановіч, І. Карней, А. Коктыш, А. Сланеўскі, С. Сулкоўскі, І. Шчучэнка.

Ніл ГІЛЕВІЧ:

З ПАЭТЫЧНАГА СШЫТКА

Санет Адаму Міцкевічу

Ты нарадзіўся ў сэрцы Беларусі.
Тваёю першай нянькаю былі
Яе паданні, што наўкол жылі,
Яе напеў, якім звінелі гуслі.

Суровы краю лёс цябе прымусіў
Пець не на мове роднае зямлі,
Бо нашых прадзедаў у зман звялі,
Бо душы іх нячысцік збаламуціў.

І ўсё-ткі лёс аддзячыў нам няйначай:
Так, волатам ты ўзрос на ніве нашай,
Каб славе Польшчы паслужыць пяром,
Але, вялікі і ў любві і ў скрусе,
Ты стаў і вечнай славай Беларусі —
Яе красы чароўнай песняром.

Свята

Сарваны вятрыскаю
З вечнасці дрэва,
Ляціць
Вераснёвы лісток залаты —
Як нам напамінак,
Што ладзіцца трэба
Да нашага слаўнага свята,
Браты.
Калісьці
Праклятаю Рыжскай
умовай —
Не ўмовай, а змовай —
На ўгоду панам,
На гора народу,
Што рваўся з аковаў,
Разрэзалі любы наш край
Напалам.

Разрэзалі сэрца,
Душу разарвалі,
І мову і песню
Забралі ў палон.
І вусны замкнулі нам...
Голас давалі
Адно для зняверцаў—
За рабскі паклон.

Наш дух не змірыўся:
І ў скрусе глыбокай
Мы ў прышласць глядзелі —
Праз далеч гадоў.
А ўжо на падворку —
Трунар з далакопам:
«Труна вам гатова!»
«І дол вам гатоў!»

Так проста — няйначай
Мы лішнія ў свеце
І месца няма нам
На грэшнай зямлі...
О, вешчы лісток залацісты!
Ён свеціць
І вечна свяціцьме
З'яднанай сям'і!

Ніякая змова,
Ніякая звяга
Не страшныя ўжо нам,
Хоць лёс і круты.
Святкуй жа, мой краю,
Вялікае свята!
Наш Дзень Уз'яднання
Святкуйма, браты!

О, любыя мае...

О, любыя мае
Браты і сёстры!
Часцей глядзіце
З курганоў вячыстых
На край свой родны,

Што, як храм дзівосны,
Ад вас чакае
Споведзяў найчыстых.

Хай дрогне сэрца
І ад шчасця ўмлее —

Так, што ажно сляза
Засцеле вочы...
Тады з вас, пэўна,
Кожны зразумее,
Чаму тут зброд
Быў панаваць ахвочы.

Беларускія цымбалы

Маэстра Алесю ЛЯВОНЧЫКУ, земляку.

Цымбалы,
Цымбалкі,
Цымбалікі звонкія!
Жывая душа
Беларускай зямлі!
На нівах і ў пушчах,
На ўзмежках рамонкавых
Вы голас чароўны
Для спеваў ўзялі.

Журчанне крынічкі,
І песенька жаўранка,
І гоман калосся,
І пошум трысця,
І шэлест узвышаны
Сцягу дзяржаўнага —
Усё ў вас злілося
У песню жыцця.
Цымбалы,

Цымбалкі,
Цымбалікі родныя!
Пачую — і ўчую:
Радзіма пяе!
Чаго ж вы парою
Такія журботныя?
Чаму весялосці
Вам так нестае?

Напэўна, вы ловіце
Чуйнымі струнамі
І сумныя бомы
Хатынскіх званоў,
І шал чарнавею
Над светлымі рунамі,
І сыканне гадзін,
І крык груганоў.

Няхай сабе грагаюць —
Злосныя, хцівыя.
Любові не ўсмерціць,
Дабра не забіць!
Звініце, цымбалкі,
Гудзіце, гудлівыя,
Каб неба з зямлёю
У душах радніць!

Збітыя рыфмы

Цяжка, ды мушу: падамся ў дарогу!
Збітыя рыфмы паклічу ў падмогу.

Збітыя рыфмы? Ну гэтак жа: «Збітыя!» —
Моршчацца крытыкі—людзі сярдзітыя,

Збітыя — нібы набойкі жалезныя
Ці ў пілігрыма кавенька з алешыны.

Збітыя рыфмы? І хто гэта выдумаў?
Пэўна, хто слову не рад самавітаму.

Рыфмы збываюцца ці не збываюцца,
Ззяюць ці гаснуць, але—не збіваюцца.

Так, як і «рыфма» зязюлі адвечная,
Так, як і сэрца ў грудзях чалавечае:

Б'ецца і б'ецца, але не збіваецца,
А — ці спыняецца, ці — разрываецца.

Папрок

Нашто ты, цёзка мой, па ім хадзіў —
Па гэтым месяцы, такім бліскучым?
Свет закаханых стаўся больш няшчасным
Пасля таго, як ты там наслядзіў.

Хай велічаюць, славяць подзвіг твой —
Тут не набытак для цябе, а страта,
Бо гэта горш за славу Герастрата —
Недасягальнае піхнуць нагой.

Ён вечна быў патрэбен для дваіх —
Як поўная спрыяння таямніца,
Як знак таго, што Божая дзясніца
Багаслаўляе на шчаслівы міг.

А што ж цяпер?
Ты сплюндрыў вешчы знак.
І ўжо яму чагосьці нехапае —
Таго, што дзве душы ў адну злучае...
Куды ж далей вядзе пазнання смак?

Месячнай ноччу

Ну, вядома ж, я не мог праспаць
Гэту поўню над прасторам сонным,
Што даспелай збажынай прапах,
Гэты цвыркуновы найгрыш сольны,
Гэты першы ветрык, што гуляць
Выбег з логу, чуючы дасвецце...
І вачэй тваіх чароўны бляск.
І твой голас, найпяшчотны ў свеце.

Беларуская пазыка: крок першы

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

— Аблігацыі Беларускай дзяржаўнай пазыкі выпускаюцца з 1 ліпеня будучага года на суму 490 мільёнаў рублёў. Яны будуць мець вартасць 50, 100 і 200 рублёў. Свабодны іх продаж пачнецца з 1 студзеня 1994 года.

Беларуская пазыка мае свае асаблівасці. У сувязі са шматлікімі нараканнямі насельніцтва на неабходнасць даплаты значных сум пры атрыманні выйгрышу, цяжкасці ў іх атрыманні, урадам прынята рашэнне гэту пазыку зрабіць адметнай. Тыражы выйграшаў па ёй праводзіцца не будуць. Замест гэтага кожнаму трымальніку аблігацыі гарантаваны штогадовы цвёрды даход у размеры 25 працэнтаў гадавых (ад намінальнага кошту). Прадаць такую аблігацыю можна будзе свабодна ў любой установе Ашчаднага банка рэспублікі. Аднак за апошні няпоўны год даход выплачваецца зыходзячы з 7 працэнтаў гадавых. Гранічны тэрмін свабоднага абароту пазыкі — 8 гадоў, да 1 студзеня 2002 года.

— Даход можна атрымліваць кожны год, ці ён выплачваецца толькі пры продажы дзяржаве аблігацыі?

— Дарэчы, яшчэ адна асаблівасць аблігацыі нашай новай айчыннай пазыкі ў тым, што яна мае 8 купонаў, якія па жаданню яе ўладальніка могуць адразацца ва ўстанове Ашчаднага банка ці штогод, ці адзін раз у некалькі гадоў, і па кожнаму купону выплачваецца даход, які яму належыць.

Трэба дадаць, што ў адпаведнасці з дзеючым у рэспубліцы заканадаўствам аблігацыі гэтай пазыкі будуць індэксавацца.

— А ці ёсць гарантыя таго, што, набываючы аблігацыю, уладальнік яе не будзе потым мець праблем?

— Гэта, дарэчы, самае для мяне складанае пытанне. Хацелася б верыць, што не будзе. Прынамсі, гэта мінімальны ўзровень рызыкі ў параўнанні са здзелкамі, што заключаюцца з рознымі камерцыйнымі структурамі.

Гутарыў Анатоль СЛАНЕЎСКІ.

ФАКТ І КАМЕНТАРЫЙ

МЯДЗВЕДЖАЯ ПАСЛУГА?

Як паведамлялася ў друку, 30 верасня ў Мінску было парафіравана міждзяржаўнае пагадненне паміж Рэспублікай Беларусь і Злучанымі Штатамі Амерыкі адносна ліквідацыі вынікаў аварыйных сітуацый і прадухілення распаўсюджвання зброі масавага знішчэння. Гаворка ў гэтым дакуменце ідзе аб аказанні Злучанымі Штатамі тэхнічнай дапамогі і «ноу-хау» ў вывадзе стратэгічнай ядзернай зброі з тэрыторыі нашай рэспублікі. Кошт паслуг ЗША павінен скласці прыкладна мільён долараў. Наступны працэдурны этап — падпісанне міждзяржаўнага пагаднення паўнамоцнымі прадстаўнікамі абедзвюх краін 19 кастрычніка ў Вашынгтоне — можа не адбыцца.

Што ж прапануюць нам амерыканцы? Вось некаторыя вытрымкі з парафіраванага дакумента:

«Рэспубліка Беларусь не прад'яўляе патрабаванняў да ЗША, іх персаналу, падрадчыкаў і персаналу падрадчыкаў ЗША за ўрон, прычынены маёмасці, якая належыць Рэспубліцы Беларусь, ці страту такой маёмасці, альбо за гібель персаналу Рэспублікі Беларусь, ці за страту здароўя, прычыненую ў выніку дзейнасці, звязанай з гэтым пагадненнем».

«Адказнасць за ўрэгуляванне іскаў трэціх бакоў, узбуджаных у выніку дзеянняў, звязаных са здзяйсненнем гэтага пагаднення, ці бяздзеянняў служачых ЗША ці падрадчыкаў ці персаналу падрадчыкаў ЗША, прымае на сябе Рэспубліка Беларусь».

А вось яшчэ адна вытрымка, ужо з другога, таксама парафіраванага, пагаднення Рэспублікі Беларусь і ЗША «Аб аказанні садзеяння па ўстанаўленню сістэм экспартнага кантролю з мэтай прадухілення распаўсюджвання зброі масавага знішчэння з Рэспублікі Беларусь».

«Міністэрства абароны ЗША і ЗША не нясуць адказнасці за забеспячэнне адпаведнага выкарыстання матэрыяльна-тэхнічных сродкаў, навучання і паслуг, прадастаўленых у адпаведнасці з гэтым пагадненнем, а таксама ў любым выпадку, калі матэрыяльна-тэхнічныя сродкі, навучанне і паслугі не забяспечваюць запланаваныя ўзроўні функцыяніравання».

Але дазвольце спытаць, навошта нам такая дапамога, калі бок, які яе прадастаўляе, не збіраецца несці ніякай адказнасці за вынікі выкарыстання гэтай дапамогі? З аднаго боку, «дармавому каню ў зубы не глядзяць», сцвярджае народная прымаўка. Мы павінны быць вельмі ўдзячныя кіраўніцтву Злучаных Штатаў за іх жаданне дапамагчы Беларусі ў нялёгкі для яе час. Але, з другога боку, Беларусь, згодна з парафіраваным дакументам, не атрымлівае ніякіх гарантый таго, што ўсе мерапрыемствы па вываду ядзернай зброі з яе тэрыторыі, пры ўдзеле і па рэкамендацыях амерыканскага боку пройдуць паспяхова, без (не дай Бог) аварый і інцыдэнтаў. Тыя пункты, якія ўсё ж былі ўнесены ў тэксты дакументаў у час іх абмеркавання ў Мінску, усё роўна не даюць упэўненасці ў поўнай бяспецы гэтых мерапрыемстваў. Калі ж што-небудзь здарыцца не па віне ЗША, а па віне амерыканскіх спецыялістаў, канкрэтных работнікаў, пытанні аб кампенсацыях агавораны ў пагадненні настолькі рознасэнсава, што пра ўмовы іх прадастаўлення можна толькі гадаць. Ва ўсякім выпадку, любы пункт, які датычыць правоў Беларусі на кампенсацыю, знаходзіцца ў неадпаведнасці з палажэннямі, якія выключаюць любую адказнасць ЗША.

Давайце паспрабуем правесці няхай гратэскную, але ўсё ж аналогію. Уявім сабе, што аднойчы кіраўнік ваеннага ведамства ЗША знаходзіць, што апартаменты Пентагона цесныя, і, з адабрэння Кангрэса, вырашае будаваць новы будынак. Ды вось бяда: Амерыка ў той час перажывае чарговы эканамічны крызіс і грошай на ўзвядзенне новага Пентагона не аказваецца. Тады ЗША звяртаецца за дапамогай да квітнеючай і багатай Беларусі з просьбай распрацаваць праект і пабудаваць будынак. Добра, — адказалі кіраўнікі ў Мінску, — мы пабудуем вам новы Пентагон зусім бясплатна і сіламі сваіх спецыялістаў. Але давайце спачатку заключым міждзяржаўнае пагадненне, паводле якога Беларусь і яе спецыялісты не будуць несці ніякай адказнасці, калі раптам новы будынак неспадзявана разваліцца, у выніку чаго загінуць людзі, а таксама калі ў пакоях і «курылках» супрацоўнікі ЦРУ перыядычна будуць знаходзіць устройствы для падслухоўвання...

Нельга сумнявацца ў заслугах кіраўніцтва беларускага дыпламатычнага корпуса, чые намаганні на сусветнай арэне з кожным днём прыносяць усё большы плён не толькі ў палітыцы, але і ў прадастаўленні Беларусі матэрыяльнай дапамогі з боку вядучых заходніх краін. Але ж кіраўніцтва прымае прынцыповае рашэнне. Механізм, а таксама ўмовы вырашэння тых ці іншых праблем, як правіла, праходзяць прапрацоўку на ўзроўні экспертаў. Ім, безумоўна, трэба было папрацаваць над дакументамі куды лепш. Такой думкі прытрымліваецца першы намеснік міністра абароны Беларусі Аляксандр Тушынскі, які назначаны паўнамоцным прадстаўніком нашай рэспублікі на перагаворах з ЗША па гэтаму пытанню. Напрыклад, у інтэрв'ю «Інтэрфаксу» ён заявіў, што не будзе падпісваць 19 кастрычніка ў Вашынгтоне парафіраваныя міжнародныя пагадненні, калі ў іх не будуць унесены пэўныя змяненні. Мяркуючы па паведамленню інфармацыйнага агенцтва, А. Тушынскі не сумняваецца ў добрых мэтах ЗША, але баіцца, як бы жаданне гэтай краіны дапамагчы Беларусі не аказалася «мядзведжай паслугай» з-за недапрацоўкі дакументаў.

Людміла ЛАЗОВІК, кар. «Звязды».

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁ «СВАБОДА»

Абхазскія сепаратысты збілі ракетай «зямля-паветра» грузінскі знішчальнік СУ-25. Але гэта паведамленне не пацверджана незалежнымі крыніцамі.

У ізраільскім пасяленні ў сектары Газа араб забіў ізраільцяніна. Адначасова арабскія крыніцы паведамляюць аб забойстве арабскага юнака ў сектары Газа ў час дэманстрацый, калі дзесяткі палесцінцаў былі паранены.

Паступаюць супярэчлівыя падрабязнасці аб выбуху бомбы каля маўзалея аятэлы Хамейні ў Іране. Яна была закладзена ў скрыню для смецця. На шчасце, ніхто не быў забіты. Тым часам апазіцыйная групоўка маджахедаў заявіла, што яе агенты ўзарвалі тры бомбы, прычым дзве — у маўзалеі Хамейні. Арганізацыя паведаміла, што нанесены значны матэрыяльны ўрон. Улады арыштавалі сотні людзей.

У Луандзе нарэшце спынены баі паміж байцамі УНІТА і паліцыяй. Паведамляецца, што ёсць чалавечыя ахвяры. Байцы УНІТА захапілі больш за дзесятак паліцэйскіх у якасці заложнікаў. Крызіс удалося пераадолець дзякуючы намаганням супрацоўнікаў ААН і замежных дыпламатаў, якія наладзілі абмен захопленых 35 прыхільнікаў УНІТА на паліцэйскіх-заложнікаў.

На з'ездзе КПК у Пекіне яе генсек заявіў, што Кітай пачаў новую рэвалюцыю, якая заклікана пераўтварыць эканоміку краіны, што сацыялізму належыць будучыня і ён прыйдзе на змену капіталізму.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

«ГОЛАС АМЕРЫКІ»

Канадскі транспартны самалёт скінуў 12 тон збожжа ў раёне Самалі, дзе пануе жорсткі голад. Гэта першая акцыя з запланаванай праграмы дастаўкі харчавання самалійцам, якія гінуць з-за адсутнасці прадуктаў.

Працягваецца канцэнтрацыя сіл абхазскіх сепаратыстаў у раёне Сухумі. У бліжэйшы час чакаецца штурм горада. Намеснік прэм'ера Грузіі Каўсадзе сумняваецца ў карысці мірных перагавораў, бо Расія сама ўдзельнічае ў канфлікце на баку Абхазіі.

У Маскву прыбыла дэлегацыя Паўднёвай Карэі, якой будуць перададзены сакрэтныя дакументы наконт гібелі паўднёва-карэйскага «Боінга» над Ахоцкім морам. У сераду дэлегацыю прыме Ельцын. Пакуль невядома, што гэта за дакументы.

Кандыдаты ў прэзідэнты ЗША Клінтан і Перо выказаліся за далейшае скарачэнне ўзброеных сіл у Еўропе. Аднак Буш выступае супраць, бо празмернае іх скарачэнне пагражае міру.

«НЯМЕЦКАЯ ХВАЛЯ»

Як паведаміла пракуратура Франкфурта-на-Майне, у справе расследавання кантрабанды радыеактыўных матэрыялаў улады не здолелі знайсці 20 кг урану, які прымяняецца для вырабу ядзернай зброі. У пятніцу ў Германіі былі арыштаваны пяць палякаў па абвінавачанню ў кантрабандзе радыеактыўных матэрыялаў, якія, паводле адной з версій, былі вывезены з былога СССР. У камеры хавання вакзала ў Франкфурце і аўтамашыне каля аэрапорта былі знойдзены кантэйнеры з цэзіем і стронцыем.

Правыя экстрэмісты зноў закідалі ноччу каменнем і запальнымі бомбамі чатыры інтэрнаты для бежанцаў ва Усходняй Германіі. А інтэрнат з бежанцамі з Румыніі ўвогуле падпалілі, але ніхто з яго жыхароў не пацярпеў.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ

Барыс АЛЕЙНІК

Князь цемры

ДВА ГАДЫ Ў КРАМЛІ

(Пачатак у нумары 204).

Вы добра гаварылі, спакваля набліжаючы нас да «агульначалавечых каштоўнасцей». Натуральна, мы (я маю на ўвазе пісьменнікаў, творчую і навуковую інтэлігенцыю)—былі на Вашым баку ў барацьбе з артадоксамі. Не ўсе, вядома, але аўтарытэтная большасць. Мы спрабавалі дапамагчы Вам і Вашым паплечнікам у пераадоленні самага моцнага вузла супраціўлення навацыям — псіхалогіі, выпрацаванай дзесяцігоддзямі прапаганды прыярытэтаў рэвалюцыйнай неабходнасці. Вельмі ўжо нам не хацелася быць «цывілізаванымі»! А калі без іроніі—наяве былі ўсе прыкметы, калі і не згасання, то, прынамсі, яўна адчувальнага тармажэння ў руху «нашага паравоза». Трэба было нешта мяняць, прычым—неадкладна.

Цяжка Вам давалася гэта пераархестроўка каштоўнасцей, але Вы ўпарта перапісвалі партытуру замшэлых стэрэатыпаў.

Так, цяжка Вам было неймаверна. З часам, праўда, Вы ўцягнуліся ў гэты знясільваючы марафон, адпрацавалі моўны рад, але на першым часе...

Відаць, хтосьці з непрастакоў Вам падказаў тэму барацьбы з алкагалізмам. Я падкрэсліваю—з непрастакоў, — бо гэтым заклікам Вы прыцягнулі на свой бок дзве магутныя грамадскія сілы: жанчын (бо яны найбольш пакутавалі ад гэтага зла) і не менш уплывовы слой —інтэлігенцыю. Не скажу, што ўсю, можа, нават не вялікую, але затое—самую актыўную, нацыянальна заангажыраваную частку яе, якая глядзела ў будучае. Будучае ж бачылася вельмі змрочным, калі ўлічыць колькасць спажыванага алкаголю, што пабіла ўсе дарэвалюцыйныя і пасляваенныя «рэкорды». Словам, інтэлігенцыя, якая ўсвядоміла сваю грамадзянскую адказнасць за захаванне здаровай спадчыннасці нацыі,—таксама стала пад Вашы сцягі.

Але, як звычайна ў нас, ідэя ў хуткім часе была скампраметавана крайнасцямі, аж да высечкі вінаграднай лазы. Грашылі перш за ўсё на Лігачова. Мяне таксама абурыла яго фраза, кінутая з гарачкі, здаецца, у Арменіі: мы, маўляў, не заглядзім на нацыянальныя традыцыі. Але я не верыў, не веру, і ніколі не паверу, каб Ягор Кузьміч калі-небудзь даваў прамыя ўказанні на знішчэнне вінаграднікаў.

Так або інакш а вобраз «ворага» (тут яшчэ і Гдлян з Івановым вельмі своечасова пастараліся па другой лініі) у асобе Ягора Кузьміча быў створаны і па-майстэрску апліцыраваны на тую частку інтэлігенцыі, якая, стаўшы пад Вашы харугвы, сапраўды змагалася за здароўе насельніцтва. Прычым, тонка перамясціўшы паняцці, ёй прыпісалі—што б вы думалі?! — вялікадзяржаўныя замашкі.

Дзіўна Вы павялі сябе ў гэтай сітуацыі. Паводле элементарнай логікі, сцяганосец і аўтар ідэі нібыта павінен абараняць сваіх паплечнікаў. Вы ж неяк непрыкметна адышлі ў бок, пакінуўшы іх у якасці мішэняў на здзек «прарабам перабудовы».

Можа, менавіта тады нарадзілася нешта падобнае на сумненне ў Вашай шчырасці? Але ў тыя часы мая вера была яшчэ настолькі выбіральнай, што я мог сумнявацца ў кім і ў чым хочаш, апрача Вас.

Гэта ўжо потым... А да таго... да таго я Вам, як і многія іншыя, верыў непадзельна. Тым больш, што Вы прынялі ўдзел і ў маім лёсе, які аднойчы вісеў на валаску.

Тым часам дэмакратыя разгортвалася на ўсю моц. Увачавідкі пачалі праяўляцца і некаторыя дзівацтвы яе. Спачатку думалася, што яны тлумачацца ці то нашай юрыдычнай няграматнасцю, ці то Вашай няпамятлівасцю, або, хутчэй, падатлівасцю перад націскнымі дзеяннямі валявых натур з ліку лідэраў новай хвалі.

Я, напрыклад, да гэтага часу так і не зразумеў «Закона аб выбарах». Нібыта ля вытокаў яго знаходзіўся прынцып аднаразовасці: той, хто прайграў у адной акрузе, ужо не меў права балаціравацца ў любой іншай. Ды і выбаршчыкам у якасці кандыдатаў рэкамендавалася арыентавацца на людзей, якіх яны ведалі не па чутках і з якімі працавалі, а не на ворагаў.

Вялікая блытаніна адбылася і са сродкамі на выбарчую кампанію. Нібыта ўсе жадаючыя атрымаць дэпутацкія мандаты павінны мець роўныя ўмовы. Але на паверку аказалася, што гэта далёка не так. «Партакраты», нярэдка выкарыстоўваючы сваё службовае становішча, па камандна - адміністрацыйнай звычцы прыцягвалі сродкі падпарадкаваных ім гарадоў і вёсак.

Не лепш выглядалі і іх апаненты з лагера радыкалаў. Па некалькі разоў правальваючыся ў розных рэгіёнах, яны кідаліся са сваімі камандамі ў чарговую акругу і, выкарыстоўваючы недасведчанасць выбаршчыкаў, сілавы прэсінг аж да пагроз, а то і прамыя подкупы, прабівалі сваіх.

Дарэчы, гэтыя камандас шчодра аплачваліся і рублямі, і валютай, якая невядома адкуль узялася.

У гэтым шабашы прававога і маральнага нігілізму вельмі дзіўную—зноў жа! — пазіцыю занялі Вы, Міхаіл Сяргеевіч. У чарговы раз —збоку, ва ўсёй сваёй велічы дэмакрата, «не заўважаючы» тых парушэнняў элементарных, агульнапрынятых нормаў, што Вамі ж асуджаліся. «Дайшло ўжо да таго, таварышы...» —засмучаліся Вы ў чарговы раз і... забывалі.

Вы дык «забывалі» або рабілі выгляд, што забывалі. Але многія запаміналі. Асобныя ўсплёскі незадаволенасці Вашай падатлівасцю марудна, але пэўна перарасталі ў гул, на першым часе—глухі.

(Працяг будзе).

Анатоль МЯСНІКОЎ

ФАБІЯН ШАНТЫР

Лёс і трагедыя наркома нацыянальных спраў Беларусі

(Працяг. Пачатак у №№ 196—201, 204).

...Позна вечарам 6 лістапада 1918 года, у перапынку паміж работай VI з'езда Саветаў РСФСР, У. Ленін і Я. Свярдлоў запрасілі да сябе старшыню Паўночна-Заходняга абкома РКП(б) А. Мяснікова. Пагаварыўшы аб жыцці-быцці, яны далі госцю падрабязныя ўказанні «наконт становішча на нашым Заходнім фронце», як пісаў пазней Мяснікоў, а таксама прапанавалі «сёння ж вечарам выехаць назад у Смаленск, адтуль інфармаваць Маскву аб становішчы спраў і разам з мясцовымі работнікамі прыняць меры на выпадак якіх-небудзь ускладненняў». І хоць старшыня абкома РКП(б) падрабязна пра тыя меры не сказаў, размова, вядома ж, ішла пра аднаўленне на вызваленай тэрыторыі Беларусі Савецкай улады і афармленне Беларускай Савецкай Рэспублікі. Гэта пытанне яшчэ раз абмяркоўвалася пазней—27 снежня—у ЦК РКП(б), у якой, разам з Мясніковым, удзельнічаў і яшчэ адзін прадстаўнік Паўночна-Заходняга абкома—М. Калмановіч.

Такім чынам, прыдумаўшы спасылку на тое, што склікаць Усебеларускі з'езд Саветаў рабочых, сялянскіх і салдацкіх дэпутатаў немагчыма (зазначу, аднак, што рэальнасць такая была!—А. М.), бальшавікі Паўночна-Заходняй вобласці ўзялі на сябе адказнасць аб утварэнні Беларускай Савецкай Рэспублікі. Але ж ці мелі яны на гэта маральнае права?!

30 снежня 1918 года ў Смаленску (хоць Мінск быў ужо вызвалены тры тыдні назад—заўвага А. М.) адкрылася VI Паўночна-Заходняя канферэнцыя РКП(б). Яна пастанавіла прызнаць неабходным абвясціць Беларускую Савецкую Сацыялістычную Рэспубліку, а каб надаць ёй большую вагу, «не ўпусціць уладу», бальшавікі аб'явілі канферэнцыю I з'ездам Камуністычнай партыі Беларусі. Дэлегаты выбралі Часовы рабоча-сялянскі рэвалюцыйны ўрад, які ўзначаліў Зміцер Жылуновіч. З'езд абраў таксама Цэнтральнае бюро КП(б)Б на чале з А. Мясніковым (старшыня) і В. Кнорыным (сакратар), якое і займецца фарміраваннем складу ўрада Беларусі. Характэрны ў гэтым усім вось які штрых: «важнейшыя» прынцыповыя ўказанні аб арганізацыі ўрада дасць... ЦК РКП(б): тут і колькасны склад, і лік камісарыятаў, і нават нацыянальны састаў наркомаў...

Часовы рабоча-сялянскі рэвалюцыйны ўрад Беларусі складаўся з прадстаўнікоў дзвюх груп: з саставу Цэнтральнага бюро беларускіх секцый камуністаў, вызначанага канферэнцыяй гэтых секцый у Маскве 21 снежня, і з адказных дзеячаў і партыйных работнікаў выканаўчага камітэта Заходняй вобласці. З першай групы ў састаў урада ўвайшлі: З. Жылуновіч—старшыня ўрада; У. Фальскі—нарком замежных спраў; А. Чарвякоў—нарком асветы; З. Чарнушэвіч—нарком сацыяльнага забеспячэння; Я. Дыла—нарком працы; А. Квачанюк—нарком юстыцыі; І. Пузыроў—нарком аховы здароўя; з другой—А. Мяснікоў—нарком вайсковых спраў; Р. Пікаль—нарком саўнаргасу; І. Рэйнгольд—нарком фінансаў; М. Калмановіч—нарком харчавання; А. Андрэеў—нарком земляробства; С. Іваноў—нарком унутраных спраў; К. Розэнталь—нарком пошты і тэлеграфу; І. Савіцкі—нарком шляхоў зносін; С. Берсан—нарком дзяржаўнага кантролю; Ф. Шантыр—нарком нацыянальных спраў. Праз тыдзень ва ўрад ад групы Заходняй вобласці будуць уведзены Г. Найдзянкоў—старшыня калегіі па справах палонных і бежанцаў і В. Яркін—старшыня ЧК.

Раскладка сіл ва ўрадзе, як бачым, аказалася даволі цікавай. Ад беларускіх секцый РКП(б)—ініцыятараў абвяшчэння Беларускай рэспублікі—у яго ўвайшлі восем прадстаўнікоў (акрамя пералічаных вышэй, гэта яшчэ і Фабіян Шантыр, які стаяў на пазіцыях секцый), а ад Заходняй вобласці, якая была супраць нацыянальнага самавызначэння беларусаў,—адзінаццаць. У сувязі з гэтым Зміцер Жылуновіч паставіў пытанне аб зліцці Цэнтральнага бюро КП(б)Б і бюро беларускіх секцый РКП(б) у адзіны партыйны цэнтр на парытэтных асновах. Ідэя не прайшла і старшыня першага ўрада заявіў, што ЦБ КП(б) Беларусі ён падпарадкоўвацца не будзе.

А. Мяснікоў (Мяснікян) тут жа кінуўся да тэлеграфа. У Маскву, сваім галоўным правадырам і натхняльнікам, ён перадаў скаргу на Жылуновіча, на ягоную заяву непадпарадкавацца партыйнай уладзе, на нежаданне ўключыць у склад ураду яго (Мяснікова), а таксама Калмановіча і Пікаля. Была там і скарга на тое, што старшыня ўрада адмаўляўся публікаваць Маніфест аб абвяшчэнні БССР...

Адказ з цэнтра быў катэгарычны і адназначны:

«Предложение Жилуновича о невключении трех членов нахожу дезорганизаторским и в корне противоречащим решениям партии. Никаких особых решений группы Жилуновича не может быть. Список членов, всего 17, является окончательным. Я требую от Жилуновича, его группы категорического ответа на вопрос, подчиняется ли он беспрекословно решению ЦК партии. Жду срочного ответа. По поручению ЦК партии Сталин».

Зміцер Жылуновіч зразумеў: змагацца з Масквой практычна немагчыма. Ён вырашыў падпарадкавацца, каб хоць у якой-небудзь меры пачаць работу ў імя беларускага нацыянальнага самаадраджэння. Пяць членаў урада з семнаццаці—З. Жылуновіч, А. Мяснікоў, С. Іваноў, А. Чарвякоў і І. Рэйнгольд—падпісалі Маніфест аб абвяшчэнні БССР і 2 студзеня 1919 года ён быў апублікаваны. Яшчэ праз тры дні ўрад пераехаў са Смаленска ў Мінск.

Партфелі былі размеркаваны, кожны з народных камісараў атрымаў сабе сферу дзейнасці, у якой адчуваў сябе больш-менш дасведчаным, спрактыкаваным чалавекам. Заставалася, нібыта, зрабіць галоўнае: пачаць шчыра і сумленна працаваць. Так, прынамсі, некаторыя з наркомаў і рабілі. Але не ўсе: для некаторых, і найперш вядомых і ўплывовых членаў урада, галоўным заставалася барацьба за ўладу ў вышэйшых сферах...

У першым урадзе Беларускай рэспублікі Фабіян Шантыр атрымаў для сябе добра знаёмую і любімую справу. Будучы вялікім і неўтаймоўным прыхільнікам беларушчыны, ён—народны камісар нацыянальных спраў—гатовы быў паслужыць ёй спаўна і да канца. Але не толькі знешнія фактары і ўмовы, а і калегі па ўраду, гэтаму не толькі не спрыялі, а наадварот—перашкаджалі. І найперш тыя з іх, якія займалі кіруючыя пасады адначасова і ў КП(б) Беларусі.

Цікавае сцвярджэнне наконт гэтага знаходзім у кнізе Е. Бугаёва «Возникновение большевистских организаций и образование Компартии Белоруссии», што ўбачыла свет у Маскве ў 1959 годзе: «Уже в первой декаде января 1919 года члены временного правительства Белорусской ССР Жилунович, Червяков, Фальский, Чернушевич, Кваченюк и Шантырь в пространном заявлении в ЦК РКП(б) обвиняли облискомзап и обком партии во всех смертных грехах и главное—в стремлении ограничить их влияние в правительстве. «Козни» облискомзапа они усматривали и в том, что он превратил областную конференцию в 1 съезд КП(б) Б и его именем прокламировали создание Белорусской республики...»

Расійскі вялікадзяржаўны шавінізм з утварэннем Камуністычнай партыі (бальшавікоў) Беларусі ўзмацняўся ўсё больш і больш. 15 студзеня 1919 года Цэнтральнае бюро КП(б)Б прыняло спецыяльную пастанову аб ліквідацыі беларускіх секцый РКП(б). У апублікаваным праз два дні ў «Звезде» афіцыйным паведамленні аб гэтым указвалася, што «некаторыя члены партыі працягваюць называць сябе «беларускімі камуністамі»... Яны вядуць нацыяналістычную агітацыю, уносяць дэзарганізацыю ў партыйную і савецкую работу. Таму мясцовым партыйным арганізацыям,—падкрэслівае газета,—прапануецца лічыцца толькі з ЦБ і мясцовымі камітэтамі Кампартыі Беларусі... а Беларускія камуністычныя секцыі ліквідуюцца, выдадзеныя імі партыйныя білеты губляюць сваю сілу...»

Вось такімі сродкамі і метадамі стаўленікі Масквы старшыня Цэнтральнага бюро КП(б) Б Аляксандр Мяснікоў (Мяснікян) і сакратар Вільгельм Кнорын распачыналі—літаральна з самых першых крокаў—барацьбу са старшынёй урада Беларусі Зміцерам Жылуновічам, народнымі камісарамі Аляксандрам Чарвяковым, Усеваладам Фальскім, Зміцерам Чарнушэвічам, Аляксандрам Квачанюком, Фабіянам Шантырам...

Створаная па ўказанню Расіі, з яе «дапамогай», а па-сутнасці, і яе рукамі Савецкая Беларусь стаць суверэннай незалежнай дзяржавай, вядома ж, ніяк не магла. Ды і ў самім Маніфесце Часовага ўрада, які, як вядома, Жылуновіч і яго аднадумцы ніяк не хацелі падпісваць і абнародваць, ясна і недвухсэнсоўна гаварылася аб тым, што ў БССР «уваходзяць у сілу дэкрэты Расійскай Сацыялістычнай Федэратыўнай Савецкай Рэспублікі...»

Утварэнне самастойнай Беларускай рэспублікі ішло ўразрэз са сталінскай тэорыяй па нацыянальнаму пытанню. Стварэнне незалежных нацыянальных рэспублік Сталін лічыў выключна часовай палітычнай задачай. І каб не стымуляваць прыдуманыя ім і ягонымі паплечнікамі «нацыяналістычныя тэндэнцыі», пачала практыкавацца ідэя фарміравання — прычым, выключна штучнага —як мага больш буйных тэрытарыяльных аб'яднанняў. Так узнікла Закаўказская рэспубліка... Такім жа чынам літаральна праз месяц пасля абвяшчэння быў вырашаны і лёс Беларусі.

(Заканчэнне будзе).

ФІЛЬМЫ ТЫДНЯ

● «САЎДЗЕЛЬНІЦА»
● «ПЯЦЬ ВЫКРАДЗЕНЫХ МАНАХАЎ»
● «РАЗВОД»
● «ТЫСЯЧАГОДДЗЕ»
● «ЛЮБІЦЕ!..»

ЦЭНТР КІНО і тэлебачання для дзяцей і юнацтва і студыя «Юнацтва» перадаюць на суд гледачоў новую каляровую мастацкую кінастужку «САЎДЗЕЛЬНІЦА». Аўтар сцэнарыя — Ніна Філіпава, рэжысёр-пастаноўшчык — Уладзімір Апёнышаў.

...У інтэрнат ПТВ накіравана на працу новая выхавальніца — сімпатычная юная Ніна. З энтузіязмам бярэцца яна за справу, мяркуючы ўвайсці ў кантакт з навучэнцамі.

У галоўных ролях здымаліся Юлія Тархова, Аляксандр Башураў, Сяргей Быстрыцкі, Дзяніс Курбацкі, Віталій Камкоў, Максім Калюшын.

БАНДА РЭЦЫДЫВІСТА Скуранога здзейсніла дзёрзкае аграбленне гаспадарчага магазіна, выкраўшы партыю алмаза-шкларэзаў. Адначасова з галубятні хлопчыка па мянушцы Крэндзель выкралі пародзістых галубоў. Крэндзель і яго сябар Лапатухін пачынаюць самастойнае расследаванне. І вось аднойчы... А пра тое, што адбылося потым, гледачы і даведаюцца, паглядзеўшы новую каляровую мастацкую кінастужку «ПЯЦЬ ВЫКРАДЗЕНЫХ МАНАХАЎ», знятую па матывах аповесці Юрыя Коваля на Маскоўскай кінастудыі імя М. Горкага рэжысёрам Ісаакам Магітонам. Сцэнарый напісаў Аляксандр Хмелік.

Фільм насычаны неверагоднымі прыгодамі двух юных сышчыкаў і адрасаваны перш за ўсё дзіцячай аўдыторыі.

У галоўных ролях заняты Дзіма Масолаў, Дзіма Брыль, Мікіта Сімакоўскі і іншыя.

АМАТАРАМ ІНДЫЙСКАГА КІНО адрасавана каляровая двухсерыйная мастацкая кінастужка «РАЗВОД» рэжысёра Б. Р. Чопры. Сцэнарый напісаў Ачла Нагар.

Гераіня фільма Нілафар, выпускніца ўніверсітэта, будучая журналістка, разумніца, прыгажуня і паэтэса, выклікае захапленне ў сяброў. Здавалася б, ёй далей прадвызначаны шчаслівы творчы лёс, але бацькі лічаць інакш: Нілафар выходзіць замуж за працвітаючага бізнесмена Васіма Ахмеда. Але жыццё ў шлюбе не прыносіць шчасця: Васім захоплены сваёй працай, амаль не бывае дома, а жонка, як і належыць мусульманцы, павінна быць прыгожай і прэстыжнай прыналежнасцю багатага дома. Аднойчы Нілафар узбунтавалася і паспрабавала пагутарыць з мужам, аднак у адказ тройчы пачула слова «развод». Па законах шарыяту жонка, пачуўшы гэтыя словы, павінна пакінуць дом свайго мужа.

Так Нілафар апынулася на вуліцы, без жылля, працы і сродкаў да існавання. Каб трохі зарабіць, яна ідзе ў рэдакцыю і нясе туды свае вершы. Там яна сустракаецца з былым студэнтам універсітэта Хайдэрам, калісьці закаханым у яе. Каханне ўспыхвае з новай сілай...

Галоўныя ролі выконваюць Радж Бабар, Дзіпак Парашэр, Хіна Каўзер.

КАЛЯРОВУЮ МАСТАЦКУЮ кінастужку «ТЫСЯЧАГОДДЗЕ» прапануюць да ўвагі гледачоў кінамайстры Англіі. Аўтар сцэнарыя — Джон Варлі, рэжысёр-пастаноўшчык — Майкл Андэрсан.

...Пасля таго, як адбылася чарговая страшэнная авіякатастрофа, расследаванне яе абставін даручаюць эксперту Білу Сміту. На месцы аварыі знаходзяць дзіўныя рэчы накшталт гадзінніка, які ідзе назад... Неўзабаве Біл знаёміцца з экстравагантнай жанчынай Луізай, і яе паводзіны таксама насцярожваюць яго. Нечакана з'явіўшыся на шляху Сміта, яна гэтак жа нечакана знікае. Далейшае расследаванне прыводзіць Біла да пераканання, што Луіза — прадстаўніца цывілізацыі з будучыні, якая, ратуючы людзей, што трапляюць у авіякатастрофы, пераносіць іх да сябе, пакідаючы на месцы аварыі вельмі падобныя на людзей манекены...

Фільм, зняты ў жанры навуковай фантастыкі з элементамі дэтэктыву, прыцягне ўвагу гледачоў і напружаным, туга «закручаным» сюжэтам, і мноствам чароўных спецэфектаў, і цудоўнай ігрой занятых у ім акцёраў — Крыса Крыстоферсана, Чэрыл Лэд, Роберта Джоя.

З ЦІКАВАСЦЮ ГЛЯДЗІЦЦА новая каляровая поўнаметражная хранікальна-дакументальная кінастужка «ЛЮБІЦЕ!..» Гэта своеасаблівае паслясловуе да верша «Любіце Украіну» вядомага ўкраінскага паэта Уладзіміра Сасюры, які стаў прычынай яго праследавання ў пачатку 50-х гадоў. Даследуючы лёс верша, жыццё самога Сасюры, абапіраючыся на ўспаміны пісьменнікаў і паэтаў, стваральнікі карціны прыходзяць да вываду, што тыя даўнія падзеі былі вынікам татальнага ўдушэння Сталіным усіх спроб праяўлення нацыянальнай самасвядомасці.

РАДЫЁ

14 кастрычніка

10.15—для дзяцей. В. Лукша. «Як камар дуб ратаваў». Нізка вершаў. 11.20—«Студыя «Ява». 12.00—«Апоўдні». 13.10 — «Музычны канал». 16.05 — «Восьмы колер вясёлкі». 17.00 — гадзіна класічнай музыкі. 18.00—перадачы абласнога радыё. 19.00 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 20.05 — вячэрняя казка. 20.15 — «Постфактум-радыё». 21.00 — літаратурна-асветніцкі канал «Мост». 23.10 — «Фан-клуб». 0.00 — «Начны канал».

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ
СЁННЯ Ў НУМАРЫ

Афіцыяльныя паведамленні.

Абмяркоўваем праект Канстытуцыі РБ.

Актуальна. «Як выжыць курылцы». Гутарка з дырэктарам Гродзенскай табачнай фабрыкі.

Інтэрв'ю. «Дэмакратыя пачынаецца з павагі да закона» — лічыць намеснік начальніка Упраўлення СМ па пытаннях правоў грамадзян, грамадскай бяспекі і абароннай работы народны дэпутат РБ В. Паўлаў.

«Дзяржзнак павінен ведаць: трэба грошы лічыць». Аб тым, як бюджэт рэспублікі не далічыўся 611 мільёнаў рублёў.

«Страсці вакол сацстраха». Сваю думку выказвае старшыня праўлення Фонду сацыяльнага страхавання.

«Кругагляд». Навіны далёкага і блізкага замежжа.

НАДВОР'Е

Сёння ўдзень па рэспубліцы чакаецца воблачнае з праясненнямі надвор'е, пераважна без ападкаў. Тэмпература паветра ў Гродна і Брэсце —2—4 градусы цяпла, у Мінску ад 0 да 2 градусаў цяпла, у Магілёве, Гомелі — 0—2 градусы марозу, у Віцебску 1—3 градусы марозу. У наступныя двое сутак: тэмпература паветра ўначы 14 кастрычніка 1—6 градусаў марозу, 15 кастрычніка ад 3 градусаў цяпла да 2 градусаў марозу, удзень 3—8 градусаў цяпла. Па паўночнаму захаду 15 кастрычніка ўдзень месцамі кароткачасовыя ападкі.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

З любоўю да прыроды

Некалькі разоў на тыдзень спяшаюцца школьнікі ў Рэспубліканскі экалагічны цэнтр вучняў да сваіх пушыстых гадаванцаў. Тут рукамі юных натуралістаў абсталявана невялікая трусаферма.

Тыя ж, каму даспадобы раслінаводства, захоплена працуюць у аранжарэях, гадавальніках ці на кветкавых плантацыях экацэнтра: полюць, паліваюць, праводзяць доследы, эксперыментуюць, спрабуюць аналізаваць зробленае.

Рэспубліканская станцыя юных натуралістаў, цяпер пераўтвораная ў экалагічны цэнтр вучняў, дае шмат карыснага не толькі юным мінчанам. Для сельскіх дзяцей тут дзейнічаюць рэспубліканскія вочна-завочныя школы па біялогіі і праграміраванню ў экалогіі і біялогіі. Для тых жа, каго прыцягвае лясная і лесапаркавая гаспадарка, адчынены дзверы Беларускай малой лясной завочнай акадэміі.

НА ЗДЫМКУ: пяцікласніца Аня ЧАРНЫШ захоплена кветаводствам.

Фота Аркадзя МІКАЛАЕВА.
(Белінфарм).

ТЭЛЕБАЧАННЕ

13 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне

9.35. «Забавы маладых». Мастацкі фільм.
16.30. Навіны.
16.35. Беларуская мова. 1-ы клас.
16.50. Экран дзіцячага фільма. «Саўраска».
19.00. Абласныя навіны (Віцебск).
19.10. «Майстэрня».
19.40. Эканамічная хваля. Праблемы перасяленцаў з забруджаных раёнаў. Перадача з Гродна.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Тэлебіржа.
21.40. «Дзяўчына Розмары».
23.15. НіКа.

Канал «Астанкіна»

9.50. У свеце жывёл (з сурдаперакладам).
10.30. Футбольны агляд.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Жаніцьба Бальзамінава». Фільм-балет.
12.25. «Двое». Кароткаметражны фільм.
12.55. «Чужы званок». Маст. фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Дзелавы веснік.
14.40. Свет грошай Адама Сміта.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе.
16.05. Наш музычны клуб.
16.45. «Вольны табун». Дак. фільм.
17.00. Навіны.
17.25. Міждзяржаўны тэлеканал «Астанкіна» прадстаўляе.
18.00. «Багатыя таксама плачуць».
18.45. «Мініяцюра». Музычная праграма.
19.00. Тэма.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Фільмы рэжысёра А. Вайды. «Чалавек з мармуру».
23.15. Навіны.
23.40. Радыё «Труба». Забаўляльная праграма.

Канал «Расія»

10.20. Паралелі. «Свет праз культуру».
10.35. Капусцін Яр. Погляд праз гады.
11.05. «Допыт». Мастацкі фільм.
12.35. Т. Ін. Ка.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. «Бадабокі». Праграма для дашкольнікаў (Францыя).
15.50. Мульці-пульці.
16.00. Там-там навіны.
16.15. «Сям'я Смірновых. Як жыць далей?» Тэлефільм (Аўстрыя).
17.00. Казкі для бацькоў. «Акулаўскія пакуты».
17.30. Парламенцкі веснік.
17.45. Зоў вадалея. «Тайна егіпецкіх пірамід».
18.30. «Я адзін выходжу на дарогу...» Фермерка.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.20. «Санта-Барбара».
20.10. Канцэрт Д. Хварастоўскага і В. Барадзіной.
21.00. Айчына мая. «Разанскія ўражанні».
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.35. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
23.00. Сёння ў ВС Расіі.
23.15. Джаз-філармонік-хол.

14 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Галасы аднаго дрэва». Кінанарыс.
9.00. Беларуская мова. 1-ы клас.
9.15. «Няхай я памру, божухна!» Мастацкі фільм.
10.30. Беларуская акадэмія мастацтваў. Частка 2-я.
16.30. Навіны.
16.35. «Маленькі сведка». Мастацкі фільм (Індыя). 1-я серыя.
17.40. Мультфільмы.
18.00. «Незнаёмы і дзівосны свет», «Запаведныя мілі». Дак. фільмы.
19.00. Абласныя навіны (Гомель).
19.10. Вучымся бізнесу. Малы і сярэдні бізнес у эканоміцы Усходу і Захаду.
19.40. «...І матчыных напеваў успамін». Фільм-канцэрт.
20.10. Рынак і мы. Завод пускавых рухавікоў. Перадача з Гомеля.
20.40. Калыханка.
«Годны да нестраявой».
21.00. Панарама.
21.30. Экран беларускага кіно.
22.50. НіКа.

Канал «Астанкіна»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. «Салодкая планета».
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.05. Дак. фільм «Бег».
9.25. Старонкі рускай музыкі.
9.55. Мультфільмы.
10.20. Наш музычны клуб.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Дзеці сонца». Мастацкі фільм. 1-я серыя.
12.45. «Леташняя кадрыля». Мастацкі фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлеміксст.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.05. Вясёлы цеплаход.
16.20. «Рэйс—9:10». Палёт 6-ы. Падарожжа па Іспаніі.
17.00. Навіны.
17.25. Міждзяржаўны тэлеканал «Астанкіна» прадстаўляе.
17.55. Футбол. Зборная Расіі—зборная Ісландыі. У перапынку (18.45)—Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Савой».
22.05. Студыя «Палітыка». Ваеннае рэвю.
22.35. Хіт-парад «Астанкіна». У перапынку (23.00)—Навіны.

Канал «Расія».

7.00. Весткі.
7.20. Рэклама.
7.25. Час дзелавых людзей.
7.55. Айчына мая. «Разанскія ўражанні».
8.50. Мульці-пульці.
9.00. Паралелі. «Час міласэрнасці».
10.00. Крыніцы.
10.30. Спявае Т. Міянсарава.
11.00. Пілігрым.
11.45. Праграма «03».
12.15. «Я—пушчаная страла». Пра рух «зялёных».
12.35. Т. Ін. Ка.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Дзелавы свет за тыдзень.
15.15. Гульня без пройгрышу.
16.00. Там-там навіны.
16.15. Далёкі Усход.
17.00. Хрысціянская праграма «Падарожжа пілігрыма».
17.40. Мульці-пульці.
18.05. Апазіцыя.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.20. «Санта-Барбара».
20.10. Песні Алега Міцяева.
20.50. Крымінальныя паведамленні.
21.00. Камера даследуе мінулае. «Ракетны крызіс». 1-я серыя.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
23.00. Сёння ў ВС Расіі.
23.15. Экзотыка.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь,
Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь,
калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін —32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 205.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12